

PRIJEDLOG STRATEGIJE RAZVOJA

HRVATSKOG SPORTA

Zagreb, listopada 2000.

SADRŽAJ

Predgovor	3
Uvod	4
I. Povijest i tradicija hrvatskog sporta	6
II. Analiza stanja u hrvatskom sporta	10
Ustroj (organizacija) sporta i zakonodavstvo u sporta	10
Financiranje sporta	14
Tjelovježba djece i mladeži	15
Školski sport	16
Sveučilišni sport	17
Sportska infrastruktura	18
Stručni kadrovi	22
Znanstveno-istraživački rad u sportu	23
Zaključak analize	24
III. Vizija budućnosti hrvatskog sporta	25
IV. Konceptija (ili sustav ciljeva)	27
V. Strategija (ili kako do ciljeva)	30
Tjelovježba i sport u predškolskim ustanovama	30
Tjelovježba i sport u osnovnoj školi	31
Tjelovježba i sport u srednjoj školi	33
Tjelovježba i sport na sveučilištu	33
Tjelovježba i sport osoba s invaliditetom	34
Sportski klubovi	36
Sportski savezi	38
Organizacija sporta na lokalnoj razini	40

Organizacija sporta na državnoj razini	41
Sportska natjecanja	43
Međunarodne sportske priredbe	45
Sport budućnosti kao integralni dio «društva znanja»	47
Sportski objekti i prirodni okoliš	49
Upravljanje, održavanje i korištenje sportskih objekata	51
Stručni kadrovi za potrebe tjelovježbe ²¹ i sporta	54
Znanstveno-istraživački rad u sportu	54
Financiranje sporta	55
Profesionalni sport	57
Zakonska regulativa	58
Sljedeći koraci	60
Životopis članova radne skupine	61

PREDGOVOR

Predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić je, u predizbornoj kampanji, obećao biti predsjednikom svih građana Hrvatske, te predsjednikom inicijative i poticaja. Predsjednikova zainteresiranost za hrvatsku zbilju i njene raznolike probleme rezultirala je s nekoliko inicijativnih ekspertnih radnih skupina koje su, po nalogu Predsjednika, s potpunom slobodom misli i stručnosti, dobile zadaću donijeti prijedloge razvitka i rješenja problema u raznim područjima i segmentima života hrvatske države.

Uz ustavnu problematiku, problematiku agrara, razvitak informacijskih tehnologija, probleme osoba s invalidnošću i druge, Predsjednik je i sport, kao pokretača mnogih pozitivnih tendencija putem svojih uspjeha, ali i negativnosti zbog odraza svojih kriza na situaciju i odnose u društvu, prepoznao kao iznimno važno područje za našu državu.

Slijedom navedenih razloga Predsjednik Stjepan Mesić imenovao je, 17. svibnja 2000., radnu skupinu za izradu Prijedloga strategije razvitka hrvatskog sporta.

NARODNE NOVINE

SLUŽBENI LIST REPUBLIKE HRVATSKE
GODIŠTE: CLXII. BROJ 53, ZAGREB, 26. SVIBNJA 2000. ISSN: 0037-9633

<p>PREDSJEDNIK REPUBLIKE HRVATSKE</p> <p>1180</p> <p>Na temelju odredbe članka 106. Ustava Republike Hrvatske, donosim</p> <p style="text-align: center;"><u>ODLUKU</u> <u>O OSNIVANJU I IMENOVANJU ČLANOVA RADNE SKUPINE</u> <u>PREDSJEDNIKA REPUBLIKE ZA IZRADU PRIJEDLOGA</u> <u>STRATEGIJE RAZVITKA HRVATSKOG ŠPORTA</u></p> <p style="text-align: center;">I.</p> <p>Osniva se Radna skupina Predsjednika Republike za izradu prijedloga strategije razvitka hrvatskog športa (u daljnjem tekstu: Radna skupina).</p> <p style="text-align: center;">II.</p> <p>Imenuje se Radna skupina u sljedećem sastavu:</p> <p>PETAR TURKOVIĆ, predsjednik Radne skupine,</p> <p>ZDENKO JAJČEVIĆ, član Radne skupine,</p> <p>ŽELJKO MATAJA član Radne skupine,</p> <p>SREĆKO FERENČAK, član Radne skupine,</p> <p>ANDRIJA MIJAČIKA, član Radne skupine,</p>	<p>MILJENKO WEISS, član Radne skupine,</p> <p>BOJAN MATKOVIĆ, član Radne skupine,</p> <p>MIHOVIL NAKIĆ, član Radne skupine i</p> <p>MIHOVIL ŠVIGIR, član Radne skupine.</p> <p style="text-align: center;">III.</p> <p>Radna skupina osniva se radi razmatranja i analize postojećeg stanja hrvatskog športa te predlaganja strategije razvitka hrvatskog športa.</p> <p style="text-align: center;">IV.</p> <p>Radna skupina dužna je izraditi prijedlog strategije razvitka hrvatskog športa u roku od 30 dana od dana osnivanja i imenovanja Radne skupine.</p> <p style="text-align: center;">V.</p> <p>Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja.</p> <p>Broj: 01-081-00-1547/1 Zagreb, 17. svibnja 2000.</p> <p style="text-align: right;">Predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić, v. r.</p>
--	---

UVOD

Radna skupina Predsjednika Republike za izradu prijedloga strategije razvitka hrvatskog sporta pristupila je izradi prijedloga pozivajući se na Europsku povelju o sportu, koja tjelovježbu i sport smatra važnim čimbenikom ljudskog razvoja (čl. 1.), te se zalaže za poduzimanje odgovarajućih mjera kako bi se svim građanima omogućilo bavljenje sportom, a osobito mladima (čl. 4. stav 2.).

Upoznajući iskustva europskih, posebno susjednih, zemalja u osmišljavanju i normativnom reguliranju sportske djelatnosti, a koristeći pojačano zanimanje šire javnosti za promjene u sportu prouzročeno uočenim nedostacima u sustavu sporta, članovi radne skupine sudjelovali su u nizu rasprava, konzultacija i razgovora o putovima rješavanja krize hrvatskog sporta.

Budući da proturječnosti u području sporta dijele sudbinu društva, ovaj pristup i prijedloge, u traženju optimalnih rješenja, valja shvatiti kao poticaj u kojem niti jedna misao ne predstavlja kraj ideje. Zato je i kritički osvrt, u dijelu ovog materijala, i poziv na raspravu, ali i na djelotvorniju organizaciju funkcioniranja sustava, koji se nije pokazao doraslim praksi, često «pametnijom» od pisaca Zakona o športu i onih kojima je bila povjerena administracijska briga za sudbinu tjelovježbe i sporta.

Posebno su kompleksna pitanja tjelovježbe i sporta kad javni interes traži političku protekciju u odnosu na sportsku aktivnost kao izraz osobnog interesa, ali i u vezi apsolutnog prava svakog građanina da sudjeluje u nekom od sportskih ili tjelovježbenih programa. Pritom se sa sigurnošću može ustvrditi jedino da rekreativcu nitko nema pravo zabraniti da postane vrhunski sportaš, niti vrhunskom sportašu da postane rekreativac.

Unatoč činjenici da je tjelovježba temelj svake sportske aktivnosti, ona je, ovako shvaćena, izgubila i svoje mjesto i svoj utjecaj na sport u «klasičnom» smislu. Sport je, zbog na svakodnevni život sve naglašenijeg utjecaja svakovrsne tehnologije i posvemašnje urbanizacije, prirodne tjelesne aktivnosti djece i mladeži sveo na minimum, a u različite sportske grane, nepotrebno ili pogrešno opterećene

tehnološkim inovacijama, prihvatio samo darovite. Takvu stvarnost, uz neprijepornu činjenicu da napredak društva ni približno ne ovisi o daroviti, koliko o njegovoj sposobnosti da se razvija u cjelini i podiže sveukupni prosjek, treba imati na umu pri stvaranju strategije hrvatskog sporta i traženju najprikladnijih putova ostvarivanja glavnog strateškog cilja: da Hrvatska postane sportska nacija.

Sa solidnom, doduše neevidentiranom, ali prepoznatljivom, infrastrukturom i s, istina nedovoljno iskorištenim, prirodnim okruženjem, tjelovježbom i sportom bismo pridonijeli nastojanju da se prirodne ljepote pretvore u bogatstvo svjetske baštine na sintagmi: "Zrak i voda su besplatni, ali do čistog zraka i do čiste vode bit će sve skuplje doći!"

Promjenom shvaćanja tjelovježbe i sporta i primjerenom organizacijom, a razvijajući resurse kojima raspolazemo, naša zemlja može sportom postati čimbenikom europskih integracija i svjetske globalizacije.

Od tjelovježbe u školi očekuje se provedba programa koji će učenicima omogućiti stjecanje «tjelesne pismenosti» i osnovnih sposobnosti, a time i zadovoljstvo bavljenja sportom. Na taj će se način vratiti povjerenje u vrijednost nastave tjelovježbe, a nastavnicima i trenerima dostojanstvo struke koje zavređuju.

Od hrvatskog se sporta na svim razinama očekuje da čitavom društvu bude pokretač i poticatelj za zaokret prema zdravim načinima života, za postignuća kojima se mogu istraživati vlastiti potencijali i sposobnosti te u neograničenom razvoju svakog pojedinca.

Vrh sportske organizacije, kao promicatelj vrhunskih postignuća, treba biti dio prirodne cjeline ukupnog hrvatskog sporta i, kao takav, samo jedna karika u lancu aktivnosti koje će nuditi sport u našoj državi. Cilj je Hrvatsku predstavljati na pozitivan način, pritom uvijek naglašavajući opću vrijednost sporta, ali i posebnosti hrvatske kulture, tradicije i drugih vrijednosti.

I. POVIJEST I TRADICIJA HRVATSKOG SPORTA

Još u rimsko doba u Hrvatskoj su izgrađeni objekti namijenjeni tjelovježbi, rekreaciji i rehabilitaciji. U srednjem vijeku seosko pučanstvo njeguje razne oblike tjelesnog vježbanja, od kojih su se neki, kao *dodole* i *ples kraljice*, održali sve do danas.

Kao i u drugim europskim zemljama, i u Hrvatskoj je streljaštvo najstariji sport. *Građansko streljačko društvo* utemeljeno je 1784. godine u Osijeku, a 1786. i u Zagrebu. U drugoj polovici XIX. stoljeća u Hrvatskoj se njeguje mačevanje, konjički sport i veslanje. Prvi ljubitelji klizanja i planinarstva okupljali su se u sportskim društvima osnovanima u Zagrebu 1874. godine. Krajem XIX. stoljeća u nas je najpopularniji i najmasovniji sport bio biciklizam. Nastava tjelovježbe se neobvezno počela predavati u Zagrebu 1852. godine, a obvezno od 1874. godine. Značajan doprinos razvoju tjelovježbe bilo je osnivanje Hrvatskog sokola u Zagrebu, 1874. godine. Ova je organizacija 1883. godine izgradila i prvu specijaliziranu dvoranu za tjelovježbu i sport. Prvi priručnik, *Tjelovježba u pučkoj školi*, objavio je Andrija Hajdinjak 1875. godine. Prvi stručni časopis, *Sokol*, izdan je 1878, a prve novine, *Sport Dalmato*, počele su izlaziti u Splitu 1890. godine.

Snažan utjecaj na razvoj sporta u Hrvatskoj imale su Austrija i Njemačka, dok je u tjelovježbi prevladavao utjecaj češkog sokolskog gimnastičkog sustava. Između sportskog i tjelovježbenog - sokolskog pokreta, postojao je antagonizam. Sportaši su brojno članstvo nastojali što brže osposobiti za natjecanja, dok je sokolima u prvom planu bio odgoj i razvoj osjećaja za nacionalno. Potkraj XIX. stoljeća na hrvatsku sportsku i tjelovježbenu scenu stupa Franjo Bučar. On je više od pola stoljeća neumorno radio na promicanju tih struka, pa ga s razlogom nazivaju “ocem hrvatskog sporta”.

Početak XX. stoljeća u Hrvatsku počinje prodirati moderni sport. Najveće zasluge za njegovo širenje ima *Hrvatski akademski sportski klub* (HAŠK), osnovan 1903. godine. Lepeza sportova se širi, pa su utemeljene prve sekcije, odnosno klubovi mačevanja (1902.), hokeja na travi (1903.), tenisa (1904.), hrvanja (1905.),

automobilizma (1906.) i plivanja (1910.). Prva atletska utrka održana je 1905. godine. Prvi hrvatski športšaš koji je ostvario međunarodni uspjeh bio je Milan Neralić. On je, nastupajući za Austriju, na II. olimpijskim igrama u Parizu, 1900. godine, osvojio brončanu medalju u mačevanju sabljom.

Zaslugom Franje Bučara, Hrvatski sokolski savez je, 1908. godine, primljen u članstvo Međunarodne gimnastičke federacije (FIQ). Gimnastička vrsta Hrvatskog sokola nastupila je 1911. godine na V. gimnastičkom prvenstvu svijeta u Torinu. Bio je to prvi nastup jedne hrvatske reprezentacije pod svojom zastavom na velikom međunarodnom natjecanju.

Daljnji napredak hrvatskog sporta ovisio je o osnivanju saveza svih sportskih grana, koji bi povezao pojedine klubove i omogućio nesmetano održavanje međunarodnih susreta. Tako je u Zagrebu, 5. listopada 1909., osnovan Hrvatski športski savez. Na godišnjoj skupštini Hrvatskog športskog saveza 1912. godine, osnovane su sekcije za razne sportske grane. Te sekcije smatramo počecima rada hrvatskih strukovnih sportskih saveza: nogometnog, teniskog, plivačkog, skijaškog, automobilističkog i drugih.

Nakon I. svjetskog rata Hrvatska je, u području tjeleovježbe i sporta, bila najrazvijeniji dio novoformirane Kraljevine SHS, a 1919. godine Hrvatski športski savez je svoje djelovanje prenio na Jugoslavenski olimpijski odbor (JOO). Iz sekcija Hrvatskog športskog saveza formirani su brojni sportski savezi, sa sjedištima u Zagrebu. Nezaovoljni radom JOO-a, hrvatski sportski djelatnici su 1926. godine osnovali Međusavezni odbor koji je vodio brigu o prikupljanju sredstava za nastup na olimpijskim igrama. Ovaj Odbor je 1929. godine prerastao u Savez sportskih saveza Kraljevine SHS, koji je počeo skrbiti o osnovnim pitanjima i razvoju sporta.

Dvadesetih godina započinje organizirano djelovanje prvih klubova u vaterpolu, boksu, kuglanju, hokeju na ledu, hazeni, golfu i odbojci. Tridesetih godina osnivaju se prvi klubovi košarke i rukometa. U međuratnom razdoblju hrvatski su sportaši nastupali na olimpijskim igrama (1920.-1936.), te kontinentalnim i svjetskim prvenstvima kao članovi reprezentacije Jugoslavije. Jedine međunarodne uspjehe ostvarili su veslači, igrači hazene, tenisači i stolnotenisači.

U Banovini Hrvatskoj je, 14. svibnja 1939., osnovan središnji sportski savez - Hrvatska športska sloga, u koju su bili udruženi novoosnovani hrvatski sportski savezi. U Banovini Hrvatskoj sport je dobio izvjesnu autonomiju, koja se prije svega ogledala u mogućnosti nastupanja hrvatskih reprezentacija.

U okviru Ministarstva udružbe Vlade NDH-a osnovano je Glavno ravnateljstvo, unutar kojeg je djelovao Ured državnog vodstva tjelesnog odgoja i športa, a u svibnju 1941. raspušteni su postojećih sportskih savezi. U savezima i većim klubovima postavljeni su povjerenici. Održavana su državna prvenstva i organizirani nastupi reprezentacija u atletici, boksu, hokeju na travi, hrvanju, kuglanju, nogometu, plivanju, rukometu, skijanju, stolnom tenisu, tenisu, vaterpolu i veslanju. Kroz tjelovježbu i sport nastojali su se promicati interesi postojećeg režima.

Sportske i tjelovježbene aktivnosti u početno vrijeme socijalističke Jugoslavije bile su, kao i cjelokupna politika, oslonjeni na SSSR. Osnivala su se fiskulturna društva uz osnovni moto djelovanja - svestranost i masovnost. Središnja sportska organizacija, Fiskulturni odbor Hrvatske (FOH), utemeljen je 1945. godine. Njegovu djelatnost nastavio je Fiskulturni savez Hrvatske (FISAH), a od 1952. godine Savez sportova Hrvatske. Ova organizacija 1961. godine mijenja naziv u Savez organizacija za fizičku kulturu Hrvatske (SOFKH), a od 1972. u Savez za fizičku kulturu Hrvatske (SFKH). Od proljeća 1975. godine u Hrvatskoj se osniva Samoupravna interesna zajednica fizičke kulture, a od 1976. godine djeluje Republička samoupravna interesna zajednica fizičke kulture Hrvatske.

Socijalizam je izgradio svojstveni sustav tjelovježbe i sporta, u kojem su stvoreni relativno dobri uvjeti za razvoj amaterizma. Postignuti su i vrlo dobri rezultati i na najvećim međunarodnim sportskim natjecanjima. Usput se, osnivanjem prvih klubova džuda, ragbija, karatea, boćanja, taekwondo, bejzbola, badmintona i drugih sportova, širila i lepeza sportskih grana. Godine 1959. započela je u Zagrebu radom Visoka škola za fizičku kulturu, koja je 1973. postala Fakultet za fizičku kulturu. U Hrvatskoj je održano i nekoliko velikih međunarodnih sportskih priredbi.

Stvaranjem Republike Hrvatske obnovljena je djelatnost Hrvatskog športskog saveza (28. XII. 1990.), a 10. rujna 1991. utemeljen je Hrvatski olimpijski odbor (HOO). Od 1990. savezi svih sportova odjeljuju se od jugoslavenskih i osnivaju se hrvatski, a hrvatski sportaši na međunarodnim natjecanjima afirmiraju Hrvatsku u najtežim prilikama Domovinskog rata. Hrvatski sportaši su prvi put nastupili pod svojom zastavom na Zimskim olimpijskim igrama u Albertvilleu, u veljači 1992. godine. Iste godine, na XXV. olimpijskim igrama u Barceloni, osvojena su i prva olimpijska odličja.

II. ANALIZA STANJA HRVATSKOG SPORTA

Hrvatski sport je u posljednjih desetak godina funkcionirao i razvijao se po konceptu promidžbe nacije i države, a na lokalnim razinama zbog promidžbe grada i regije. Iako se zaklinjalo u razvoj sporta zbog uključivanja što više mladih, taj je cilj - u situaciji osamostaljivanja države, domovinskog rata, ali i sve nepopularnije, osobito naše inozemne politike, te sve težih gospodarskih i socijalnih prilika - bio potisnut sasvim u drugi plan, pogotovo zbog sve veće ovisnosti sporta o državnim i lokalnim proračunima.

Promidžbeni model sporta, izravno ili neizravno oslonjen na proračun, stvorio je ideje o prioritetu nekoliko sportova (tenis, nogomet), te profesionalnog sporta (na lokalnim razinama klubova), u prvi plan stavio je pitanje razvoja i održavanja profesionalnih pogona, dok su obvezni sportski programi u sustavu obrazovanja, odgoj mladih sportaša i stručnih kadrova i sportska infrastruktura samo povremeno bila pitanja o kojima se raspravljalo u javnosti, tražeći bolja rješenja.

USTROJ (ORGANIZACIJA) SPORTA I ZAKONODAVSTVO U SPORTU

Sportsku djelatnost provode sportski klubovi i savezi različitih razina, sportske zajednice i Hrvatski olimpijski odbor kao krovno tijelo. Sve su to udruge građana, nevladine organizacije. Za sve je karakteristično da nemaju materijalnu osnovu, prije svega sportske objekte, koji su općinsko, gradsko ili županijsko, a samo neki državno vlasništvo. Sport ostvaruje određene prihode članarinama, donacijama ili sponzorstvima, neki savezi i kotizacijama, što je međutim, u našoj društvenoj i gospodarskoj situaciji nedostatno za šport kakav želimo. Stoga su svi ambiciozniji sportski projekti, od lokalne klupske pa do nacionalne razine, vezani uz političku, neposrednu ili posrednu, proračunsku podršku. Sport se u neovisnoj hrvatskoj državi nikad nije, od klupske razine do HOO-a, institucionalno organizirao, već je dozvolio da klubovi i poneki sportski savezi klupske uspjehe «prodaju» gradu ili državi, ali nikad sustavno i ozakonjeno, pa tako ni u interesu ukupnog sporta.

Današnja slika tjeļovjeŹbe i Źporta nije ni svijetla niti obećava perspektivu. Klubovi su siromašni, a treneri i sportaši najčešće nemaju odgovarajuće uvjete. U takvim uvjetima treneri se bave svim i svaćim, a na Źtetu stručnog rada i rezultata. To u većoj mjeri ne pogađa toliko mlađe kategorije, budući da se poduka plaća, a da se ćlanarinama pokrivaju ostali troškovi, ali silno utjeće na rad seniorskih uzrasta, kad sve postaje prevelik trošak uz neizvjesnu «naplatu», čak i u slućaju postizanja vrhunskog rezultata. Nacionalni savezi su pak uglavnom udruŹjenja siromašnih klubova, koji bi svojim doprinosima, trebali osigurati funkcioniranje saveza, dok su profesionalni sportaši koji nastupaju za amaterske klubove bogatiji i od klubova i od sportskih saveza. Proraćunska podrška putem HOO-a je mizerna i nedovoljna za programe nacionalnih selekcija, a kamoli za unaprećenje rada saveza. Zato su sportski savezi izgubili autonomiju nacionalnih saveza, Źto nije slućaj s mećunarodnim sportskim federacijama kojima pripadaju u odnosu na njihov poloŹaj prema mećunarodnom olimpijskom odboru.

Hrvatski olimpijski odbor zakonski je postavljen kao najviše nevladino hrvatsko sportsko tijelo. Ono mećutim, i to samo donekle, zadovoljava tek jednu funkciju, vezanu uz nastup hrvatskih sportaša na Olimpijskim igrama. HOO, kao udruga nacionalnih sportskih saveza, predstavlja sve sportove, ali to podjednako neuspješno ćini kako u borbi za proraćunska sredstva, tako i u koordiniranju i rješavanju svih ostalih zahtjeva sporta prema drŹavi, u smislu reguliranja pozicije sporta u druŹtvu. Kao udruga lokalnih zajednica sportskih udruga i saveza, HOO bi trebao skrbiti i o sportu na lokalnoj razini, ali je dojam da toga njegovi ćelnici uopće nisu svjesni.

Neućinkovitost i nezainteresiranost HOO-a za sustavno rješavanje statusa sporta u našem druŹtvu, eskalirala je problemima u funkcioniranju profesionalnog sporta, koji je godinama, iako zapravo bez potrebnih finansijskih uvjeta, za svoje nerealne projekte koristio politićku zaŹtitu i funkcionirao izvaninstitucionalno, često i izvan zakona, pri ćemu profesionalni sportaši nemaju reguliran status kad nastupaju za nacionalne reprezentacije. HOO je, preŹutno, podrŹavao takvu politiku i rado prihvaćao tako ostvarene, nerijetko precijenjene, a često nedopustivo skupe, sportske rezultate. U takvom ozraćju, niŹta nije poduzimao da se to podrućje zakonski

prihvatljivo, a našoj stvarnosti primjereno, regulira, te da se zakoni poštuju i provode. Tek kad je pravna država počela djelovati, HOO se rado uključio u kritiku načina rada kojeg je sam godinama prešutno odobravao, osim u nekim slučajevima, kada su povodi za kritiku bili više osobne negoli suštinske naravi.

Sportska djelatnost u Hrvatskoj regulira se Zakonom o sportu (NN broj 111/97) kao posebnim Zakonom. Zakon o sportu u samostalnoj Hrvatskoj prvi put je donesen 1990.godine, zatim 1992., značajno je mijenjan 1995., a nova, sadašnja verzija usvojena je 1997. godine.

Posljednjim, i sada važećim Zakonom, posebno se htjelo razlučiti amaterski od profesionalnog sporta i riješiti status profesionalnih sportaša. No, u tom, kao i većini ostalih dijelova, Zakon je ostao nedorečen. Posljedica je to nepostojanja jasne i prihvaćene koncepcije o ustroju i razvoju sporta, te njegovom financiranju, a što je preduvjet donošenju jednog takvog zakonskog akta. Posljednji Zakon je, u stvari, rezultat sukoba dviju opcija unutar vladajuće stranke, s različitim pogledima na ustroj i financiranje sporta. Opcija dominantna u HOO-u, i tada jača u Saboru, izborila se za Zakon, ali nije imala snage, izgleda ni interesa, urediti i njegovu dosljednu primjenu. Zato nikada nisu doneseni podzakonski akti niti propisi predviđeni Zakonom, a što bi, u području financiranja, olakšalo djelovanje barem amaterskog sporta.

Za svaku djelatnost je podjednako važno da bude regulirana svojom legislativom, kao i da njeni interesi budu ugrađeni u regulativu i praksu ostalih djelatnosti za koje je vezana. Tu je sport doista u lošoj poziciji.

Zakon i propisi koji reguliraju sustav obrazovanja od predškolske do studentske dobi, vezuju se za brojna područja u kojima bi sport valjalo predstaviti djelom javnog interesa. Na žalost o sportu se govori samo deklarativno, pa ta djelatnost ima puno problema da u praksi provede ono što nije precizirano Zakonom. Porezni sustav praktički ne priznaje sportu neki posebni status, nego ga, čak štoviše, tretira, pa onda tako i sankcionira, kao moguće područje značajnijeg "pranja novca". (Odredbe o sportskim prostornim sadržajima i osiguravanju uvjeta za odmor i rekreaciju tjelovježbom i sportom sve više «ispadaju» iz zakona i propisa kojima se

reguliraju okoliš, planiranje i građenje). Zdravstvo pak sportaše ni u čemu ne razlikuje od ostalih građana i jednako ih, neprimjereno, tretira itd.

U organizaciji sporta se dogodilo da na državnoj razini formalno dominira nevladino tijelo, Hrvatski olimpijski odbor. Donedavno koristeći iznimnu političku poziciju, vodstvo HOO-a je uspjelo potpuno potisnuti i obezvrijediti Upravu za šport Ministarstva prosvjete i športa, resorno vladino tijelo zaduženo za sport. S druge strane, HOO nije, a niti je mogao preuzeti normativne i upravne nadležnosti Ministarstva, zbog čega ni Zakon o sportu, kada je donesen, nije primijenjen, a niti doraden podzakonskim aktima i propisima. Međutim, HOO nije izgradio niti vlastiti, nevladin sportski sustav. Tako zajednice sportskih udruga i saveza, koje bi trebale biti odgovorne za sport na lokalnim razinama, jedva da i postoje, a kada i postoje, nadležne ih lokalne uprave za sport potisnu u drugi plan. Tako većina sporta, naročito većina sredstava koja troši hrvatski sport (4 do 5 puta veća sredstva troše se na lokalnim nego na državnoj razini!) ostaje izvan zamišljenog jedinstvenog sportskog sustava. Na državnoj razini HOO je potpuno marginalizirao nacionalne saveze, pretvorivši ih u svoje ovisnike.

Zaključno, kada se kritički osvrće na postojeće stanje u sportu, prenaglašavaju se nedostaci važećeg Zakona o sportu, a zanemaruju uzroci koji su onemogućili primjenu Zakona, osobito donošenje svih predviđenih podzakonskih akata i propisa. Nedostatke u ustroju sporta, čija posljedica je neodgovarajuće funkcioniranje sporta, najjasnije ocrta činjenica da je na državnoj razini vladino tijelo potpuno u drugom planu u odnosu na nevladino krovno sportsko tijelo, dok je pak na lokalnim razinama stanje sasvim suprotno, pa sport, umjesto sportskih saveza i zajednica, vode lokalne uprave.

FINANCIRANJE SPORTA

U vrijeme stvaranja neovisne hrvatske države 1990./91. godine, hrvatski se sport odvajao od jugoslavenskog i ustrojivao po uzoru na razvijene zapadne zemlje. Nestalo je samoupravno interesno organiziranje i prestalo financiranje kroz SIZ-ove, ali nije napravljen koncept i nije donesena zakonska regulativa prema kojoj bi se sport financirao, prije svega, iz vlastitih izvora i kao takav bio neovisan. Naš sport nije inao pretpostavke da bi mogao očekivati donacije i sponzorstva, odnosno prihode od gospodarske promidžbe, dok su članarine bile nedovoljne za znatnije učinke. Najviše sportsko tijelo, Hrvatski olimpijski odbor, ustrojeno je pak po talijanskom uzoru (CONI), jer se računalo na vlastite, stalne izvore financiranja, barem redovite prihode od igara na sreću. To je međutim izostalo jer su rat i pretvorba su uništili i osiromašili gospodarstvo pa je vrlo brzo postalo jasno da se još dugo sport neće moći financirati iz vlastitih izvora, zasnovanih na članarinama, donacijama i marketingu. Državi je trebalo sve više novca, pa joj ni na kraj pameti nije bilo da, prepuštanjem nekog od mogućih fiskalnih prihoda sportu, umanjuje svoje proračunske izvore. Sve više je prevladavao princip "sve u proračun, pa onda ćemo dati prema potrebama i mogućnostima". Taj princip ogledao se u promjenama Zakona o sportu 1995. godine, kojim su i svi sportski objekti, kao materijalna osnova sporta, i formalno prešli u vlasništvo gradova, županija i države, a naročito u važećem Zakonu o sportu iz 1997., kada su porezne olakšice i poticaji za ulaganje u sport svedeni na minimum, pri tome ni ono što je Zakonom predviđeno, uglavnom nije do kraja regulirano pa nije postalo ni primjenjivo.

U osiromašenom društvu i uz skromno tržište, neprimjereno je očekivati značajniji prihod od članarina, ulaznica ili donacija i sponzorstva proizvođača sportske opreme, pića ili hrane. Uz to, ulaganje u sport nije odgovarajuće stimulirano, a posebnih poreznih olakšica za sportske organizacije praktički nema. Proračuni, lokalni i državni, sve su tanji i opterećeniji socijalnim izdacima pa za javne potrebe u sportu ostaje sve manje novca. Na državnoj se razini, za nacionalni sportski program, godinama izdvajaju jednaka, nedostatna sredstva. Na lokalnim razinama, usprkos precizno utvrđenih javnih potreba u sportu, izdvajanja za sport su neobavezna jer zakonom nije utvrđena i njihova razina. Problem je i što se lokalni proračuni nerijetko

troše po nalogima političke vlasti, a rijetko po precizno usvojenom programu i putem zajednica sportskih udruga i saveza, kako je to Zakonom predviđeno.

Za sport, novca na tržištu nema, a do proračunskih sredstava za takve programe teško se dolazi. Povlastice i olakšice su minimalne, a čak ni one predviđene Zakonom nisu propisane i primjenljive.

Klubovi koji imaju profesionalne sportaše «jurišaju» na nekoliko uspješnih gospodarskih subjekata koji nisu posebno financijski stimulirani u sport izdvajati značajnije iznose. Glavni im je interes političke naravi ili, putem sporta, stvaranje boljeg poslovnog imagea. Jaki profesionalni pogoni, nudeći promidžbu, najlakše dolaze do nositelja političke vlasti, a preko njih i do proračunskih sredstava ili sponzorstava javnih poduzeća, dakle opet javnih sredstava. Tako još više umanjuju moguće prihode ostalog sporta, umanjuju i ukupni proračun, a koristeći "političke kišobrane", često bez kontrole, za megalomanske projekte, troše ogromna sredstva. Pritom krše zakone i propise koji su za sport, osobito onaj profesionalni, istina nepovoljni, ali ako postoje, treba ih se i držati.

Zaključno, u osiromašenom društvu ne može sport biti financijski podržan kako to često ambiciozni sportski djelatnici žele, ali točno je i to da zakonska rješenja nisu u skladu sa ustavnim postavkom o sportu kao djelatnosti od posebnog društvenog značaja.

TJELOVJEŽBA DJECE I MLADEŽI

Djeca predškolske dobi imaju bitno različite mogućnosti tjelovježbe, ovisno o tome gdje žive: na selu, u malom mjestu, ili u velikom gradu. U većim gradovima, u sve više vrtića, postoje programi tjelovježbe, čak i sportske obuke. Uz odgajatelje je angažirano i sve više učitelja tjelovježbe i sportskih trenera, a i sportska oprema je u nizu vrtića sve bolja. Nažalost, uzme li se u obzir da samo manji broj predškolaca u gradovima pohađa vrtiće, a da veći dio hrvatskog stanovništva živi na selu i u malim mjestima gdje je vrtića malo, lako je procijeniti da je u Hrvatskoj tjelovježbom obuhvaćen tek neznatan postotak predškolaca. Tome treba dodati da programi tjelovježbe u vrtićima, iako u ekspanziji, još uvijek uglavnom nisu obvezni.

Djeca i mladež doslovno su ugroženi uslijed sve većeg ograničavanja kretanja – vježbanja. Trend asfaltiranja travnjaka, te pretvaranja dječjih igrališta u parkirališta i garažne prostore, osiromašuje mogućnosti stjecanja i razvoja tjelesnih sposobnosti

Dva sata nastave tjelesnog odgoja tjedno (koliko je u hrvatskim školama bilo još prije 125 godina), nisu dostatna za rješavanje navedenih problema. U međuvremenu stalno se povećavaju školski programi i gradivo većine predmeta, pa djeca i mladež sjede u školi 5 do 6 sati dnevno. Istodobno sve veće školske obveze prenose i na slobodno vrijeme, tako da čak oko 75 % tog tzv. slobodnog vremena troše na učenje, instrukcije i druge djelatnosti statičkog tipa, pa se upravo ograničavanje vremena za igru, kretanje i vježbanje, može smatrati temeljnim uzrokom mnogih psihofizičkih poremećaja, uključujući razne vrste ovisnosti, pa i uzroke suicida.

Uz ograničavanje vremena za vježbanje, drugi važan problem je u nedostatku primjerenih materijalnih uvjeta rada, od raspoloživog prostora do potrebnih objekata i opreme. S druge strane možemo biti zadovoljni kadrovskim potencijalima, koje stvaraju fakulteti za fizičku kulturu.

ŠKOLSKI SPORT

Izvannastavne sportske aktivnosti učenika i sportske aktivnosti u slobodno vrijeme javnost najčešće shvaća kao školski sport. Ponekad se ovim pojmom obuhvaća i nastava tjelesne i zdravstvene kulture (TZK), što u ovom razmatranju nije slučaj. Za takav školski sport vrlo često se govori da treba biti baza sportu. Tako se, prije nekoliko godina, uz veliku pompu, krenulo u osnivanje učeničkih sportskih klubova (zapravo se pokušalo oživjeti negdašnja školska sportska društva) s konačnim ciljem da se škola postane baza sportu. Pritom se uopće nije vodilo računa o stanju u školama i školstvu općenito, niti su stvarani materijalni uvjeti za djelovanje učeničkih sportskih klubova.

Malo je škola, osnovnih ili srednjih, koje imaju uvjete za školski sport kakav bi smo željeli. Mnoge škole još i imaju odgovarajuću sportsku dvoranu i vanjske terene, ali ne i potreban standard održavanja i, posebno, opremanja. U školama rade nastavnici TZK-a, koji mogu biti osnovni stručni kadar, ali učenički sportski klubovi i škole nemaju sredstva za poticanje tog rada. Nameću se i pitanja jesu li su ponuđeni sportski sadržaji dovoljno atraktivni da privuku i zadrže djecu i imaju li djeca preopterećena nastavnim programom dovoljno vremena za sport, te može li se uopće govoriti o sportu u školi u kojoj su dvije smjene?

Nedvojbeno je da, u tim uvjetima, sustav obrazovanja, brinući svoje brige, ne može sam preuzeti skrb o školskom sportu. Upravo zato sportske aktivnosti u školama najbolje organiziraju sportski klubovi, koji daju trenere i rekvizite i animiraju djecu atraktivnim programima. Slično je i sa sportskim aktivnostima u slobodno vrijeme koje se, ako ih ne organiziraju sportski savezi ili klubovi, ni ne provode.

Očigledno je da, uz postojeće školstvo i sadašnje stanje u školama, sport ne može tako skoro svoju bazu stvarati u školama. Postojeći školski sport svojom organiziranošću, a naročito materijalnom osnovom, ni u kom slučaju ne opravdava poziciju pretendenta na osnovu sporta, nego čak doprinosi dojmu da to ne može biti niti u doglednoj budućnosti.

SVEUČILIŠNI SPORT

Sport studenata ili sport na sveučilištima u Hrvatskoj, zaista je u jednom stanju. Nastava tjelesnog odgoja je, najčešće, improvizacija i, uglavnom, ispunjavanje formalne obveze, koja se nerijetko svodi na izletničko skupljanje potpisa u indekse.

Sportske izvannastavne aktivnosti, odnosno sportske aktivnosti studenata u slobodno vrijeme, ili, kraće, studentski sport, ima određenu zakonsku osnovu u Zakonu o sportu i Zakonu o studentskom zboru, ali u praksi ne postoje i precizno utvrđene financijske obveze Ministarstva znanosti i tehnologije. Status studentskih sportskih udruga nije riješen, a sveučilišni sportski savezi ne postoje.

Zakon o sportu određuje da se i studenti visokih učilišta mogu, prema Zakonu o udrugama, udruživati u studentske sportske klubove, ali nije utvrdio i obvezu njihovog osnivanja. Zakon o studentskom zboru predviđa osnivanje studentskih udruga u vezi sa sportskim djelatnostima na visokim učilištima, a po Zakonu o sportu studentski sportski klubovi financiraju se iz državnog proračuna, preko Ministarstva znanosti i tehnologije, na temelju mišljenja predsjedništva studentskog zbora određenog sveučilišta.

Porazna je činjenica da zemlju, koja se još ponosi Univerzijadom 87, i koja je nedavno organizirala dva svjetska sveučilišna prvenstva, na univerzijadama i velikim međunarodnim sveučilišnim natjecanjima predstavljaju ekipe i sportaši u izboru i organizaciji Hrvatskog olimpijskog odbora i nacionalnih sportskih saveza, a bez konkretnog interesa i podrške fakulteta, sveučilišta i sustava znanosti. Stoga, usporedo s rješavanjem statusa i financiranja studentskog sporta, treba poraditi i na statusu sveučilišnih sportskih saveza, osobito Hrvatskog sveučilišnog sportskog saveza i njegovog odnosa s Ministarstvom znanosti i tehnologije.

SPORTSKA INFRASTRUKTURA

Sportski objekti već duže vrijeme nisu plod promišljenih prostornih rješenja i urbanističkih planova. Izrasli političkom voljom ili *ad hoc* potrebom uz dobivanje domaćinstva za priredbe europskih vrijednosti, naši su sportski objekti češće dokazi nemara, voluntarizma i stjecaja okolnosti. Samo dvije velike međunarodne priredbe imale su i organizirani pristup. Mediteranske igre u Splitu 1979g. i Univerzijada u Zagrebu 1987. Naravno, to ne znači da nisu izgrađeni brojni objekti. Čak što više može se reći da su dvorane za potrebe tjelovježbe prestale biti predmetom uvjeravanja i moljakanja.

Unatoč tomu većina objekta je stara, dotrajala, i s uporabnom vrijednošću koja je davno nadmašila tehnološke zahtjeve.

Suvremena sportska paradigma iskazuje sport i kao djelatnost, industriju i najtraženiju metaforu politike i medija.

Uz te pretpostavke su i urbani topisi namijenjeni sportu, sportska igrališta i borilišta mjesta na kojima se njeguje, kultivira kultura, zdravlje i ljepota.

Postojeća hrvatska sportska infrastruktura je raznovrsni skup građevina, prostora, instalacija i uređaja, građen i uređivan u proteklih 120 godina, namijenjen igri, odmoru, odgoju i obrazovanju, pripremama i natjecanjima sportaša amatera i profesionalaca sa ili bez gledališta. Veći dio je namijenjen javnom korištenju, a dio ih je smješten i uz turističke, zdravstvene ili vojne sadržaje.

U raspravi o zadanoj temi zanima nas javna sfera, javni interes, javna sportska infrastruktura, građena, korištena i održavana iz zajedničkih, javnih financija. Suvremena sportska paradigma iskazuje sport i kao djelatnost, industriju i najtraženiju metaforu politike i medija.

Uz te pretpostavke su i urbani topisi namijenjeni sportu, sportska igrališta i borilišta mjesta na kojima se njeguje, kultivira kultura, zdravlje i ljepota. Da li je tako? Da li je tako u Hrvatskoj?

Kritička analiza stanja sportske infrastrukture trebala bi se osnivati na:

- objektivnoj i slojevitoj snimci postojećeg fonda i njegove rasprostranjenosti,
- anketno utvrđenim potrebama i zahtjevima širokog spektra korisnika,
- utvrđivanju nedostataka sadašnje prakse financiranja, upravljanja i korištenja,
- utvrđenoj razini stručnosti osoblja zaposlenog na upravljanju i održavanju,
- ocjeni važećih zakonskih i podzakonskih propisa i njihove primjene u praksi.

Postojeća hrvatska sportska infrastruktura je raznovrsni skup građevina, prostora, instalacija i uređaja, građen i uređivan u proteklih 120 godina, namijenjen igri, odmoru, odgoju i obrazovanju, pripremama i natjecanjima sportaša amatera i profesionalaca sa ili bez gledališta. Veći dio je namijenjen javnom korištenju, a dio ih je smješten i uz turističke, zdravstvene ili vojne sadržaje.

U raspravi o zadanoj temi zanima nas javna sfera, javni interes, javna sportska infrastruktura, građena, korištena i održavana iz zajedničkih, javnih financija.

Karakteristike hrvatske urbane sportske infrastrukture su ujedno i teze za raspravu:

- Vrhunska djela hrvatske sportske infrastrukture (HSI) bila su prvi reprezentanti hrvatske arhitekture Moderne u svijetu i nositelji europskih i svjetskih arhitektonskih nagrada, a danas su većinom zapuštena, loše održavana ili do neprepoznatljivosti adaptirana;
- Izrazita kontekstualnost, pejzažna i ekološka kvaliteta nekadašnjih vrhunskih djela HSI-a izraženih već u najranijim ostvarenjima, danas je na postojećim građevinama uglavnom demantirana, a na novima uglavnom nepoznata kvaliteta, dok u razvijenom kulturnom svijetu postaje opće mjesto razvojnog i ekološkog trenda;
- Veliki je nesrazmjer u naklonosti centara financijske moći između reprezentativnih, uglavnom nogometnih stadiona, gdje su građani pasivni gledatelji, i preostalog dijela sportskih građevina koje služe građanima za igru, odmor i sportsku djelatnost;
- Izrazito je velik nedostatak suvremenih, racionalno programiranih dvoranskih plivališta namijenjenih školskim, rekreacijskim i sportskim programima, sportskih dvorana sa specifičnom opremom za sportsku gimnastiku i atletskih borilišta opremljenih za cjelogodišnji pogon, što onemogućava razvitak ovih bazičnih sportova;
- Konceptijska zastarjelost većine energetske, elektro i strojarske pogona rasvjeta, grijanje, ventilacija, kondicioniranje vode i zraka, i građevne strukture, uzrokuje skupoću, nepotrebne energetske gubitke i pretjerano zagađenje tla, zraka i vode;
- Nepostojanje sistematizirane i dostupne baze podataka i sustavne hijerarhije stručnog i kvalificiranog programiranja, planiranja, projektiranja, izgradnje te financiranja korištenja i održavanja sportske infrastrukture na svim razinama;
- Nikakva ili nedovoljna participacija građanske i stručne javnosti u odlučivanju o namjeni i korištenju javnog prostora i javnih financija;

- Nedovoljna zastupljenost i nedorečenost problematike sportskih građevina u Zakonu o sportu;
- Nepostojanje suvremenih državnih ili lokalnih podzakonskih akata, standarda, pravilnika i smjernica za programere, planere, projektante, graditelje i upravitelje sportskih građevina;
- Nemogućnost permanentnog i specijaliziranog školovanja specifičnih kadrova neophodnih u održavanju sportske infrastrukture.

Navedene teze mogu se ilustrirati slijedećim primjerima:

- Zagrebačka zgrada "Kola" i "Sokola", Kodlov VK "Gusar" u Splitu, Ulrichov VK "Uskok" na Savi u Zagrebu, te Turinina djela nagrađena olimpijskim medaljama: stadion u Maksimiru i centar na Delti u Rijeci, poznata su djela europske i svjetske povijesti arhitekture.
- VK "Uskok", izgrađen 1931. godine, proglašen je u anketi ČIP-a drugim od 10 najvrednijih arhitektonskih ostvarenja 20. stoljeća.
- Sredstva uložena u rekonstrukciju stadiona u Maksimiru bila bi dovoljna za izgradnju svih potrebnih školskih dvoranskih plivališta u Hrvatskoj.
- Dovoljan broj suvremenih plivališta, gimnastičkih dvorana i atletskih vježbališta i borilišta osnova je normalnog razvoja tih bazičkih sportova, sportske pismenosti i zdravlja generacija. Samo u Zagrebu, prema austrijskim i njemačkim prostornim standardima, nedostaje 11 školskih dvoranskih plivališta. Navedeni sportovi su ujedno i "rasadnici" sportaša u svim ostalim sportovima.
- Ekološki standardi, štednja energije i smanjenje zagađenja tla, vode i zraka, obvezni u razvijenom svijetu, osobito rigorozni u javnoj sferi, posebno u sportskoj infrastrukturi, kod nas se tek spominju.
- Programiranje, planiranje i projektiranje sportske infrastrukture nije sustavna djelatnost.
- Najveće investicije u sportsku infrastrukturu RH odvijaju se mimo građanske, pa čak i stručne javnosti.
- Zakon o sportu spominje obvezu izrade planskih dokumenata, uvjeta za projektiranje, građenje, opremanje i održavanje i uvjete za sigurnost korisnika i gledatelja, te obvezu vođenja evidencije sportskih građevina, sve na osnovu propisa koji ne postoje.

- Sportski forumi u razvijenom svijetu razvijaju sportsku infrastrukturu na osnovu znanstvenih i stručnih spoznaja, preporuka IOC-a, EOC-a, IAKSA i brojnih ostalih instituta, neophodan je i naš priključak.
- Interdisciplinarni studij pri Fakultetu za fizičku kulturu, kao i permanentni seminari uz konzultacije i sudjelovanje međunarodnih eksperata bili bi neophodni.

Vežano za gospodarenje odnosno upravljanje sportskim objektima, te njihovo održavanje i korištenje, treba reći da se do kraja 1995. godine čekalo na zakonske preduvjete za utvrđivanje titulara vlasništva sportskih objekata, do tada u društvenom vlasništvu. Zakonom o sportu iz 1995. godine sportski objekti su prešli u vlasništvo županija i gradova, a novim Zakonom o sportu iz listopada 1997. godine sve ingerencije u upravljanju i održavanju objekata date su jedinicama lokalne samouprave.

Sportske udruge, koje su kao korisnici objekata u uvjetima društvenog vlasništva bile zapravo vlasnici objekata, danas su podstanari na vlastitim objektima. Rezultat je potpuna ovisnost sportskih korisnika o volji lokalnih vlasti kada je riječ o rješenjima u upravljanju sportskim objektima, a osobito kada se radi o tekućem i investicijskom održavanju. Jasno je da su najveći sportski objekti javni interes i da se ne mogu prepustiti jednom klubu, ali većina je objekata klupskog karaktera (nogometna igrališta, dvorane), pa ih treba prepustiti klubovima - korisnicima. Kvaliteta održavanja u postojećoj situaciji slabog gospodarstva i nedostatnog proračuna ne bi bila bolja ni kad bi se vlasništvo i upravljanje drukčije riješilo, ali bi razvoj klubova bio olakšan ukoliko bi oni bili vlasnici objekata.

STRUČNI KADROVI

Prema važećem Zakonu, stručnim poslovima u sportu smatraju se poslovi organizacije natjecanja i priredbi, vođenje udruga i drugih sportskih organizacija, a naročito rad trenera, sportskih učitelja i voditelja sportske rekreacije.

Uzmu li se u obzir zahtjevi i potrebe modernog sporta, očito je da našem sportu nedostaju odgovarajuće osposobljeni kadrovi za sve poslove. Često se pojam

stručnog kadra u sportu svodi na trenere, sportske učitelje i voditelje sportske rekreacije. Njihovo osposobljavanje provode fakulteti za fizičku kulturu. Neprijeporno je da velik broj takvih kadrova raspolaže formalnim osnovnim znanjima, ali nedostaju specijalisti po sportovima. Zato, opravdano, prevladava stav da ovi fakulteti obrazuju nastavnike tjelesnog odgoja, ali ne i sportske trenere. Često se može čuti da su treneri osnovni problem našeg sporta, a vjerojatno je točno da su i tretman i pozicija trenera vrlo bitna pitanja. Tako (neki) treneri u vrhunskom, profesionalnom sportu postaju i kreatorima ukupne sportske politike ili, suprotno tome, subjekt manipuliranja klupskog menadžmenta. Rad s mladima je slabo stimuliran, pa mnogi treneri gube volju i postepeno, nestrpljivo i nestručno forsirajući rezultate premladih sportaša, sve manje doprinose reprodukciji sporta. Očigledno je da se kod nas zvanje sportskog trenera, vrlo različito shvaća i što je najvažnije, vrlo različito plaća.

Iako su danas osigurani uvjeti za transfer znanja iz inozemstva (slobodni i česti posjeti inozemstvu, dostupna literatura, Internet), malo je naših trenera, nažalost, osposobljeno za korištenje tih mogućnosti. Previše je priučenih trenera, a poseban je problem uistinu slaba međusobna izmjena znanja. Materijalna situacija, nesumnjivo, ograničava usavršavanje u inozemstvu, ali dojam je da je malo trenera svjesno važnosti samoobrazovanja i ulaganja u svoj razvoj.

Nažalost, školovanje trenera predmet je spora između Fakulteta za fizičku kulturu u Zagrebu i HOO-a, a nacionalni savezi, opterećeni organizacijskim i materijalnim problemima, premalo pažnje posvećuju tim programima. Nova izdanja s područja stručne literature češće su rezultat želje autora da pokaže svoj znanstveni status ili rezultat obveza izdavanja takvih radova, nego stvarnih potreba i zahtjeva sporta. Nadležna državna i upravna tijela, HOO i zajednice sportskih udruga i saveza trebali bi biti naručitelji takvih djela, ali svi su previše orijentirani na tekuću problematiku, a premalo računa vode o struci i razvoju.

ZNANSTVENO-ISTRAŽIVAČKI RAD U SPORTU

Iako ovdje nećemo analizirati fundamentalna znanstvena istraživanja, svakako treba reći da su u osnovnoj sportskoj znanosti - kineziologiji, vidljivi

značajni pomaci u istraživačkom radu, ali i u transferu spoznaja i znanja iz inozemstva. Drugo je pitanje imamo li ljude, odnosno institucije, sposobne da te rezultate primijene, odnosno iskoriste. Potrebno je naglasiti da nam je tehnologija sporta preniska u odnosu na razinu novih svjetskih postignuća na tom planu.

U siromašnom društvenom okruženju sport, koji se bori za materijalnu egzistenciju i s prevladavajućim potrošačkim mentalitetom, nije u proteklih deset godina gotovo ništa ulagao u razvojna istraživanja. Stoga je i tako malo rezultata istraživanja moglo biti primijenjeno u sportu.

Osjeća se nedostatak nacionalne institucije tipa instituta za razvoj sporta, koja bi, objedinivši skromna sredstva što ih sport može izdvojiti za razvojno-istraživački rad, bila nositelj istraživanja i primjene dobivenih rezultata. Ovako, osim nekoliko ispitivanja zanimanja građana za sport i pripreme jedne studije o financiranju sporta, radova podržavanih od Zagrebačkog i Riječkog sportskog saveza, u proteklom razdoblju gotovo da i nije bilo istraživanja vezanih uz sport.

ZAKLJUČAK ANALIZE

Hrvatski sport dijeli u potpunosti sudbinu hrvatskog društva. Ocjena da je stanje u sportu znatno bolje od stanja u društvu, naročito od stanja u srodnim djelatnostima, uglavnom je netočna. To je posljedica gledanja na sport kao najizraženijeg načina promidžbe države i nacije, a bez objektivnog vrednovanja sportskih rezultata, osobito ocjena okolnosti koje su do njih dovele.

Još je netočnija ocjena da u sportu dominira kriminal, a što je posljedica gledanja na sport kroz njegov najuži segment. To je opet rezultat "promidžbenog modela", ali i urušavanja sportske infrastrukture, nedovoljne sportske regulative i nepostojanja organizirane snage vođene jedinstvenim, dogovorenim i na najvišoj razini utvrđenim konceptom, koja bi sudbinu sportske djelatnosti imala u svojim rukama.

III. VIZIJA BUDUĆNOSTI HRVATSKOG SPORTA

Za desetak godina Hrvatska može postati «*inteligentna zelena zona u Europi*»: srednje razvijena europska zemlja, punopravna članica EU, država razvijenog civilnog društva, europska zona znanja, poduzetništva i prepoznatljive strategije razvitka kroz očuvanje, njegovanje i korištenje svojih neobnovljivih prirodnih resursa.

Sunčana energija, ekološka (alternativna) poljoprivreda, eko-turizam, zaštita eko-sustava s jedne, te ulaganja u obrazovanje, znanost i znanja u najširem smislu, kao i u nove tehnologije i poduzetništvo, s druge strane - Hrvatsku i njeno gospodarstvo lakše će integrirati u suvremene europske i svjetske tokove koji teže razvijanju poduzetništva u slobodnoj tržišnoj konkurenciji.

Sport, kojemu je natjecanje "conditio sine qua non", čini se jednim od dobrih putova kojima bi trebala ići naša mladost. U sportu stečena iskustva i navike svakako će biti korisne i djelotvorne u svakodnevnom životu i radu. To je, između ostalih, jedan od bitnih razloga da naš sportski i klupski život bude primjeren onom što od sporta i tjelovježbe kao društvo i država očekujemo, te glavni razlog i težnji da postanemo *sportska nacija*. Dakle, ne zbog kolajni koje će nas uvijek radovati, nego zbog uvjerenja da tjelovježbom i sportom pridonosimo općem boljitku i napretku.

U posvemašnjoj komercijalizaciji kad su, kako smo u uvodu naglasili, još *samo zrak i voda besplatni, ali će do čiste vode i do čistog zraka biti sve skuplje i sve teže doći*, a kad Hrvatska obiluje prirodnim ljepotama koje jamče čisti zrak i čistu vodu, nipošto nije pretjerano reći da je sport jedna od najpogodnijih djelatnosti, te najprimjerenijih i najbržih putova za afirmaciju zdravog načina života. Sport će Hrvatsku pretvoriti u *sportsku naciju* koja će pak, kroz njegovanje kulture tjelovježbe i bavljenja sportom, promicati svijest o potrebi očuvanja svojih neobnovljivih prirodnih resursa, pa takvom kulturom promišljanja i ponašanja možda postati uzorom drugim, razvijenijim i bogatijim zemljama u susjedstvu i široj regiji.

Shvatljiva je pak i želja državnih institucija da njeni državljani budu visokoobrazovani, tjelesno i mentalno zdravi, bogati duhom i materijalnim dobrima; samo takvi mogu davati maksimum u globalnoj utrci koja je započela.

U mogućem, opisanom, scenariju razvoja Hrvatske, upravo je sport je jedan od ključnih zamašnjaka takvog tijeka događanja. Pritom se djeca i mladež već u najranijoj dobi odgojno usmjeravaju u zdrave načine života: bavljenje tjelovježbom i sportom, kretanje u prirodnom okružju, vožnja biciklom, negativan stav prema pušenju i ostalim ovisnostima; radost natjecanja i druženja kroz sport, skromnost i solidarnost te osjećaj zajedništva; očuvanje okoliša i svjesnost o ljepoti prirodnih resursa Hrvatske i svijeta; pripadnost velikoj sportskoj obitelji - sportskoj naciji koja kroz takav mentalni sklop promiče svoju kulturu i tradiciju, te stvara prirodan, dojmljiv odnos prema strancu i gostu.

Takva koncepcija i takav odgoj potiču i ekstenzivno stvaranje sportskih klubova i saveza, što doprinosi formiranju zdravog pristupa sportu i životu, a djeci i mladeži pruža priliku da se sportom bave zbog radosti tjelovježbe i natjecanja, ali i zbog vrhunskih postignuća (za one koji to žele i imaju sposobnosti).

Hrvatska kao *sportska nacija*, na svakom koraku i u svakom segmentu društva, afirmira zdrave načine života, a istovremeno, sa svojim sportskim talentima, i model koji pokazuje kako se vrhunski dosezi mogu postizati i u zemljama s malim brojem stanovnika i sa skromnim sportskim budžetima.

Vrhunska sportska postignuća omogućavaju pak i profesionalne odnose u sportu, pozicionirajući hrvatski sport ne samo na hrvatskom nego i na globalnom tržištu.

IV. KONCEPCIJA (ili SUSTAV CILJEVA)

Predlagači su svjesni da koncepcija, kao sustav ciljeva hrvatske sportske strategije, ne može biti nikakav revolucionarni program. To je, prije svega, nastojanje odgajanja jedne sasvim nove generacije (što bi započelo već u predškolskoj dobi), koja bi, na kraju osnovnog školovanja, bila "tjelesno pismena" i kao takva dodatno osposobljena da i sama utječe na integriranje Hrvatske u svjetske, ne samo sportske, tokove.

U toj koncepciji, organizirana i obvezna tjelovježba u sustavu obrazovanja (od predškolske do studentske dobi), obveza je države, točnije Ministarstva prosvjete i športa i Ministarstva znanosti. Obvezne programe tjelovježbe, u realizaciji programa rehabilitacije za osobe s posebnim potrebama, treba provoditi i Ministarstvo socijalne skrbi.

Suradnja sportskih klubova i saveza s obrazovnim institucijama, odnosno nevladinih udruga i državnih tijela, omogućuje kreiranje sportskih programa djece i mladeži u obrazovnom sustavu, a radi stvaranja dodatne sportske ponude, minimalno u razini opterećenja obveznom nastavom tjelovježbe.

U oku osnovnog školovanja razina obveznosti uključivanja djece u tako ponuđene sportske programe treba, redovitim (po mogućnosti svakodnevnim) bavljenjem tjelovježbom i sportskim aktivnostima, utjecati na stvaranje navika zdravog načina življenja; u srednjoškolskom i studentskom dobu ti programi postaju stvar dobrovoljnog izbora. Pored tog općeg nacionalnog interesa, ovim će se programima ostvarivati i interesi sportskih organizacija da obuče djecu u svom sportu, odaberu darovite i pripreme ih za sportski trening i natjecanje.

Razvoj sporta kao dobrovoljne djelatnosti dostupne svim građanima, a osobito mladeži «tjelesno opismenjene» programima tjelovježbe, briga je i interes sportskih nevladinih organizacija, pri čemu država, ovisno o materijalnim mogućnostima društva i stvorenom javnom interesu, treba podupirati takvu aktivnost.

Sport ustrojen putem nevladinih organizacija najbolje iskazuje sve kvalitete što proizlaze iz dobrovoljnog udruživanja kao temelj razvoju ideja i aktivnosti. Kreativnost će se izraziti programima koji će afirmirati sport kao djelatnost od najvišeg javnog interesa (što podrazumijeva i primjerenu proračunsku potporu) i dovesti do vlastitih izvora financiranja kao preduvjeta autonomnog razvoja.

Organizirani u klubove i saveze, građani će svoje sportske potrebe i interese ostvarivati putem redovitih treninga i natjecanja. Takav način organiziranja darovitima će omogućiti napredovanje, a ostalima zadovoljstvo sudjelovanja u sportskim aktivnostima.

Jedan od putova afirmacije svakako je i razvijanje pokreta «Sport za sve», što će omogućiti tjelovježbene i sportske aktivnosti svim građanima koji to žele, bez obzira na razlike u dobi, spolu ili sposobnostima, pritom uključujući i pripadnike tradicionalno «outsiderskih» skupina.

Ovako postavljen sustav sporta težit će i stvaranju vrhunskih sportskih dostignuća, prije svega zbog poticanja razvitka hrvatskog sporta, čineći našu zemlju poželjnim partnerom u međunarodnom sportu. ali i zbog predstavljanja općih vrijednosti Hrvatske u svijetu.

Dobrovoljnost u sportu podrazumijeva i postojanje sportaša i sportskih djelatnika koji će se organizirati za profesionalno bavljenje sportom, ovisno o materijalnim mogućnostima, te interesima i zakonitostima tržišta.

Razvoj hrvatskog sporta treba zasnivati na postojećim resursima, koji će se i nadograđivati i unapređivati. To su sportski objekti i prirodno okruženje, te stručni kadrovi.

Sportske objekte različite starosti i opremljenosti nužno je tehnološki osposobiti prema zahtjevima modernog sporta, a ovisno o razvijenosti pojedinih sportova i strategiji razvitka hrvatskog sport. Potrebno je planirati i izgradnju objekata širom zemlje.

Prirodne ljepote naše države čine veliku potencijalnu mogućnost za bavljenje tjelovježbom i sportskim aktivnostima. Takva mogućnost dosad nije strateški osmišljena. Cilj je organizirati bavljenje tjelovježbenim i sportskim aktivnostima tijekom čitave godine, ovisno o geografskim i klimatskim uvjetima.

Stručni kadrovi i njihovo osposobljavanje stalna su obveza sportskih saveza i obrazovnih institucija. Pritom je važno voditi računa o suvremenim trendovima u obuci i pripremi sportaša, ali i o organiziranju i vođenju sporta.

Ovakva koncepcija razvoja sporta podrazumijeva utemeljenost na znanju, upotrebi modernih tehnologija, dobroj organiziranosti i visokoj stručnosti, a traži znanstveno razvojnu potporu, donošenje precizne zakonske regulative, ustroj sporta od najniže klupske do najviše nacionalne razine, te odgovarajuće izvore financiranja.

V. STRATEGIJA (ili KAKO DO CILJEVA)

Zadaća strategije je stvoriti preduvjete i ukazati na putove za ostvarenje ciljeva tjelevojezbe i sporta, u funkciji realizacije vizije hrvatskog sporta u budućnosti.

Strateška orijentacija stoga polazi od osmišljenog i organiziranog sustava:

- 1. sportske djelatnosti temeljene na tjelevojezbi i sportu kao integralnom dijelu odgojno-obrazovnog procesa od predškolske dobi do studija;*
- 2. sporta na dobrovoljnoj osnovi, što podrazumijeva razvoj sporta uz oslonac na nevladine udruge i potporu države kod prepoznatog javnog interesa .*

TJELOVJEŽBA I SPORT U PREDŠKOLSKIM USTANOVAMA

U općem trendu spuštanja granice za ulazak u odgojno obrazovni proces, svoje mjesto moraju zauzeti i tjelevojezba i sport.

U predškolskoj dobi (4-6 godina), tjelevojezбом osmišljenom kao igru, uz upoznavanje elemenata sportskih aktivnosti, djecu treba uvoditi u svijet sporta, kod njih stvarajući zanimanje, motivaciju i naviku za tjelesne, duhovne, motoričke i socijalne poticaje razvitka ličnosti uz pomoć tjelevojezbe.

Sportove čija tehnologija stvaranja sportaša zahtjeva vrlo rani ulazak u programirani trening treba približiti djeci još u vrtićkoj dobi, te omogućiti njihovo pravovremeno uključivanje u sportsku obuku (npr. gimnastika, plivanje, klizanje...).

Predškolske ustanove trebaju imati odgovarajuće prostorne uvjete, opremu i rekvizite, te kvalitetan stručni kadar potrebne razine obrazovanja (odgajatelji, učitelji, treneri ili voditelja za sport djece predškolske dobi) osposobljen za specifičan, osjetljiv i vrlo zahtjevan rad s djecom najnižeg uzrasta.

U ranoj sportskoj poduci djece predškolske dobi poželjna je, pa i nužna, suradnja predškolskih ustanova i sportskih klubova ili saveza.

Djeci predškolske dobi, ne samo onoj u vrtićima, treba omogućiti sudjelovanje u akcijama i aktivnostima poput obuke plivanja ili škole klizanja, odnosno poticati klupske dječje opće sportske škole. Za tu je namjenu potrebno planirati sredstva u proračunu za predškolske programe, a uz suradnju lokalnih uprava i sportskih organizacija takve programe treba popularizirati i redovito provoditi.

TJELOVJEŽBA I SPORT U OSNOVNOJ ŠKOLI

Program obvezne tjelovježbe putem nastave tjelesne i zdravstvene kulture mora imati status jednak sličnim obrazovnim programima (glazbena i likovna kultura, na primjer). Program stjecanja «tjelovježbene» pismenosti, uz neophodnu satnicu i nastavni kadar, zahtjeva i odgovarajuće prostorne uvjete i rekvizite.

Uz program obvezne tjelovježbe potreban je i odlično osmišljen i organiziran program izvannastavnih sportskih aktivnosti, minimalno na razini opterećenja obveznim programom.

Izvannastavne sportske aktivnosti i aktivnosti u slobodno vrijeme učenika čine školski sport, a realiziraju ga školski sportski klubovi. Ovako postavljen školski sport namijenjen je svima, a ne samo darovitima.

Zadaća školskih sportskih klubova je organiziranje izvannastavnog sportskog vježbanja i školskih natjecanja za što veći broj učenika, a zbog zabave i uživanja kao prioriteta u bavljenju sportom, te treninga i natjecanja prilagođenih realnim mogućnostima sudjelovanja svakog pojedinca.

Savezi školskih sportskih klubova na razini općina, gradova i županija organiziraju međuškolska natjecanja i sportske aktivnosti u slobodno vrijeme, a osobito tijekom raspusta. Ove saveze treba osnivati na razini lokalnih uprava, za što treba stvoriti zakonske pretpostavke.

Hrvatski školski sportski savez, pri Ministarstvu prosvjete i športa, preuzima ulogu najviše državne institucije u sustavu školskih sportskih klubova, a time i organizatora školskih natjecanja na državnoj razini.

Ovakav sustav školskog sporta moguće je financirati iz proračunskih sredstava namijenjenih školstvu na lokalnoj i na državnoj razini. Financiranje iz proračuna Ministarstva prosvjete i športa osigurava približno sličan standard djelovanja školskih sportskih klubova i saveza u cijeloj zemlji. Društveno korisno i opravdano bilo bi odgovarajućim propisima posebno stimulirati doniranje školskih sportskih klubova i saveza.

Sportski klubovi i savezi dužni su podržavati školske sportske klubove i saveze. To će činiti putem stručne pomoći, odnosno stavljanjem na raspolaganje trenera, sudaca ili drugog stručnog osoblja.

Škole raspolažu sportskim prostornim sadržajima, a kad je riječ o dvoranama, one su često jedini javni objekti u nekim sredinama a samim time i reduciran prostor za prosvjetu i sport. U suradnji škole i sportskih organizacija, a na lokalnim razinama gdje je to najvažnije, znači na razini ureda za obrazovanje i sport uz konzultaciju školskih sportskih saveza i zajednica sportskih udruga i saveza određuju se prioritete korištenja školskih sportskih sadržaja. Nakon nastavnog programa, prednost treba dati programima školskog sportskog kluba i sportske obuke, a zatim programima sportskih klubova. Organizirana i stručno vođena rekreacija građana treba imati prednost u odnosu na lokalne «hakerske» grupe. Organiziranim skupinama djece i mladeži treba pak osigurati povoljnije termine u odnosu na seniorske pogone klubova, a naročito grupe rekreativaca.

TJELOVJEŽBA I SPORT U SREDNJOJ ŠKOLI

Program obvezne tjelovježbe u srednjoj školi treba zadržati status kao i u programu osnovnog obrazovanja, a sustav školskog sporta treba jednakopravno obuhvatiti i učeničku populaciju srednjih škola.

Stupanj obveznosti programa izvannastavnih sportskih aktivnosti, koji za populaciju srednjoškolaca u budućnosti može biti niži (nakon što strategija rada s osnovnoškolcima dađe dugoročni rezultat u obliku usvojenih navika bavljenja sportom), u ovom trenutku mora biti jednak obveznosti programa u osnovnim školama.

Srednje škole su u Hrvatskoj, u ovom trenutku, najkritičniji izvori pojava bolesti ovisnosti. Upravo zato je iznimno važno što više mladih uključiti u obvezne sportske programe školske sportske klubove i natjecanja.

TJELOVJEŽBA I SPORT NA SVEUČILIŠTU

Sport studenata ili sport na sveučilištu može, kao na primjer u SAD-u, biti značajnom sastavnicom sporta. Međutim, on može imati i bitno drukčiju ulogu u ukupnom sportu, ne dovodeći u pitanje svoje mjesto i važnost u strategiji razvitka sporta.

Sveučilišni sport sadržava, odnosno potiče, izvannastavno vježbanje studenata kako zbog zdravog načina života i kreativnog korištenja slobodnog vremena, tako i u cilju pripreme za studentska natjecanja. Iskorištavanjem prostornih mogućnosti i organizacijskih kapaciteta fakulteta bitno je za što masovnije i aktivnije uključivanje studenata u različite tjelovježbene i sportske aktivnosti.

Važno je organizirati fakultetska, sveučilišna i nacionalna studentska prvenstva. Velike su mogućnosti i predstavljanja hrvatskih sveučilišta na svjetskim sveučilišnim prvenstvima i univerzijadama, u čemu Hrvatska ima brojna uspješna iskustva, pa čak i određenu tradiciju. U tom smislu neophodno je organizirati

sveučilišne sportske saveze i riješiti njihov status. Tu se osobito misli na Hrvatski sveučilišni sportski savez, kao i na njegov odnos s Ministarstvom znanosti i tehnologije.

Razrješenjem odnosa između sveučilišta, studentskih zborova, sveučilišnih sportskih saveza i Ministarstva znanosti i tehnologije, te donošenjem precizne zakonske regulative o obveznosti financiranja programa sveučilišnog sporta, stvorit će se i uvjeti za njegov razvoj .

TJELOVJEŽBA I SPORT OSOBA S INVALIDITETOM

Izjednačavanje mogućnosti za osobe s invaliditetom danas mora biti standard svakog demokratskog i humanog društva.

Primjerena sportska djelatnost pozitivno utječe na resocijalizaciju i rehabilitaciju osoba s invaliditetom, a sportski dosezi daju tim ljudima poticaj i vjeru u vlastite sposobnosti, a time i u bogatiji i potpuniji život.

Iako se u strategiji vodi računa o globalnom pristupu rješavanja problema u sustavu tjelovježbe i sporta, u dijelu koji se odnosi na osobe s invaliditetom treba obratiti pozornost na neke specifičnosti i raznolikosti unutar te populacije, kao i na načine na koje se taj segment sporta tretira u svijetu.

Manje je poznato široj javnosti da se osobe s različitim oštećenjima ili invaliditetima međusobno razlikuju u potrebama, mogućnostima i ostalim sposobnostima, ponekad i više nego "zdrave" osobe u odnosu na osobe s invaliditetom.

Osnovne kategorije invaliditeta su : mentalna retardacija, tjelesna invalidnost, gluhoća i slijepoća, što su i u svjetskom sportskom pokretu prepoznate kategorije osoba koje imaju svoje sportske organizacije, federacije i natjecanja na svjetskoj razini.

Tako *Paraolimpijske igre* obuhvaćaju kategorije tjelesnih invalida i slijepih osoba, *Specijalna olimpijada* - kategorije mentalno retardiranih osoba, te *Svjetske igre gluhih* - kategoriju osoba oštećena sluha.

Sva tri tipa natjecanja imaju svoje specifičnosti i ograničenja u odnosu na sportska natjecanja "zdravih" osoba.

Programi obvezne tjelovježbe i rehabilitacije za vrijeme školovanja ili pohađanja rehabilitacije, u domeni su Ministarstva prosvjete i sporta odnosno Ministarstva socijalne skrbi. Tim programima valja što veći broj osoba s invaliditetom uključiti u tjelovježbu i sport te nastojati, kao i u čitavoj populaciji, već kod najmlađih uzrasta stvoriti naviku sudjelovanja u tjelovježbenim programima. Takvi programi su za osobe s invaliditetom iznimno važne za njihovu potpunu rehabilitaciju, samostalnost ili mobilnost.

Uključivanje u sustav sporta za osobe s invaliditetom odnosno njihove udruge može biti na više razina. S jedne strane, mnoge sportske udruge osoba s invaliditetom mogle bi se uključiti u nacionalne, županijske, odnosno lokalne sportske saveze različitih sportova. Dobar primjer mogu biti sportaši s oštećenjem sluha, koji se mogu natjecati u većini sportova prema postojećim pravilima. Mnogi sportovi slijepih (kuglanje, atletika, šah,) također mogu biti dijelom nacionalnih odnosno županijskih i lokalnih sportskih saveza "zdravih" osoba.

Sportovi osoba s tjelesnim oštećenjima (npr. atletika, plivanje, sjedeća odbojka, košarka u kolicima, tenis u kolicima,) mogu se, analogno kao sportovi gluhih i slijepih, uključiti u saveze navedenih sportova. Sličan princip, uz neke posebnosti može vrijediti i za osobe s mentalnom retardacijom, a i za neke vrlo specifične sportove kao što je golbal (igra zvučnom loptom za slijepe).

Na taj način se :

a) izjednačavaju mogućnosti za osobe s invaliditetom, b) njihova inkluzija, te,c) senzibilizira šira javnosti za probleme osoba s invaliditetom

S druge strane, upravo zbog posebnosti sporta osoba s invaliditetom, organizaciju nacionalnih prvenstava, sudjelovanja u odgovarajućim europskim,

svjetskim i drugim međunarodnim prvenstvima te ukupnu brigu za sport pojedinih kategorija invalida valja obavljati u sportskim savezima invalida koji se organiziraju u skladu s načinima organiziranja na svjetskoj i europskoj razini po principu četiri osnovne kategorije oštećenja.

Uz osnovni cilj da se što veći broj osoba s invaliditetom uključi u programe tjelovježbe i sporta, omogućavaju se i vrhunska postignuća sportaša s invaliditetom - i to putem: kvalitetnog stručnog rada, korištenja adekvatnih objekata, opreme i rekvizita, te mogućnosti kvalitetnih priprema.

Ukoliko tržište pokaže zanimanje, (npr. proizvođači opreme za invalidski sport, gledanost natjecanja i slično), vjerojatno će se i u dijelu invalidskog sporta javiti mogućnost profesionalnih odnosa i angažmana sportaša-invalida, kao što je slučaj u nekim razvijenim zemljama; tada će to, međutim, biti podložno zakonima tržišta jednako kao i u «pravom» profesionalnom sportu.

SPORTSKI KLUBOVI

Sportski klubovi, kao udruge građana odnosno nevladine udruge, osnovne su organizacijske jedinice u kojima sudionici u sportu ostvaruju svoje sportske interese. U strategiji stvaranja Hrvatske kao «sportske nacije», od sportskih klubova se očekuje:

- poticanje i promicanje dobrovoljnog rada demokracije, lojalnosti i jednakost u sportu,
- vezanje sportskih aktivnosti za pojmove kao što su: uživanje u sportu, druženje (udruživanje) i zajedništvo, zdravlje, fair-play i tolerancija.
- stalno jačanje svijesti o korisnosti tjelovježbe, razvijanje sportske kulture građana, te uključivanje u sport što većeg broja ljudi svih uzrasta,
- jačanje pozicije sportskog pokreta kao pokretačke snage u društvu,
- osiguravanje uvjeta za razvoj mladih sportaša radi stvaranja široke kvalitativne osnove, kao preduvjeta za kontinuirano unapređenje hrvatskog sporta,
- stvaranje uvjeta za dostizanje visoke razine kvalitete vrhunskih sportskih dostignuća hrvatskih sportaša.

Klubovima je, za realizaciju ciljeva, neophodna i odgovarajuća materijalna osnova koja bi, uz članarine, mogla biti izvorom njihovih prihoda. Pritom je osobito važno da klubovi slobodno raspolažu svojim objektima. Nema razloga da im se, osim kada javni sportski interes nadilazi pojedinačni sportski ili klupski interes, a zbog straha od otuđenja, ograničava vlasništvo nad njima.

Dio sportskih klubova će se, zbog stvaranja uvjeta za profesionalno obavljanje sportske djelatnosti, organizirati kao specifična trgovačka društva čiji osnivači ne smiju dijeliti dobit.

Propisima nacionalnih sportskih saveza regulirat će se razina natjecanja u kojima mogu sudjelovati sportaši i klubovi profesionalnog statusa, uvjeti koje moraju ispunjavati, kao i njihov odnos s klubovima s amaterskim statusom sportaša.

Sportaši pojedinci će profesionalnu sportsku djelatnost moći obavljati samostalnim radom u klubovima koji nisu nužno organizirani kao trgovačka društva, a svoje odnose s klubom regulirat će posebnim ugovorom.

Sportski klubovi organizirani kao udruge svoje zadaće ispunjavaju putem programa namijenjenih djeci, mladeži, perspektivnim sportašima i sportašima koji postižu vrhunske rezultate.

Sportski klubovi sa statusom trgovačkih društava (profesionalni klubovi) orijentirani su isključivo na tržišnu prodaju svog sportskog proizvoda, pa će u odgoj sportaša ulagati ovisno o vlastitim procjenama i interesima, ovisno o klupskoj politici i strategiji poslovanja i razvoja.

SPORTSKI SAVEZI

Udruživanje u sportske saveze izražava želju i potrebu sportaša, sportskih djelatnika i klubova za višim oblikom organizacije i zajedničkim radom, zbog unapređivanja razvoja svog sporta, kao i njegovog predstavljanja na svim razinama, osobito u međunarodnim sportskim asocijacijama.

Zadaća sportskih saveza na lokalnim razinama je osiguravanje uvjeta za razvoj sporta i organizaciju natjecanja na tim razinama, dok je zadaća nacionalnih sportskih saveza organizacija sporta na nacionalnoj razini i predstavljanje sporta na međunarodnom planu.

Interes udruženih članica i društvene zajednice za efikasnim funkcioniranjem sportskih saveza treba dovesti i do njihovih materijalnih i kadrovskih unapređenja. U odnosima klubova i saveza treba pak jasno odrediti granicu pojedinačnih klupskih interesa i zajedničkih interesa na razini saveza, a u odnosima sportskih saveza i sportskih zajednica ili HOO-a, te šire zajednice, treba razlikovati isključive interese dotičnog sporta i opće sportske i javne interese.

Sve to bi moralo utjecati i na učinkovitije financiranje saveza, kako iz članarina i obveza klubova-članica, tako i iz lokalnog/državnog proračuna, te iz vlastite djelatnosti za to odgovarajuće osposobljenih saveza.

Nedvojben je stav da je skrb o jednom sportu primarno obveza matičnog sportskog saveza, što, međutim, ne umanjuje prava tih saveza na participaciju u skrbi zajednice za ukupni sport.

Sportskim savezima potrebna je puna sloboda i potpuna autonomija djelovanja u razvoju i organizaciji svog sporta, sve do granice kada se interesi tog sporta isprepliću sa općim interesima sporta i šire društvene zajednice.

U rješavanju unutarnjih odnosa i pitanja koja ne izlaze iz okvira problematike jednog sporta, potpuna je i neupitna autonomnost matičnih saveza.

Tako ustrojeni sportski savezi bit će nositelji dugoročnog razvoja svog sporta, te jamci neovisnosti sportske djelatnosti o promjenama u društveno-političkom okruženju.

Sportski savezi moraju samostalno kreirati svoje sustave natjecanja, ali vodeći računa o razvijenosti i mogućnostima svog sporta, te interesu i mogućnostima zajednice na čijoj razini organiziraju natjecanje. Prije konačnih odluka o implementaciji pojedinih sustava natjecanja, posebno na nacionalnoj razini i natjecanja u kojima sudjeluju klubovi i sportaši profesionalnog statusa, o pretpostavljenim učincima, rezultatima i posljedicama planiranog sustava natjecanja bilo bi korisno obaviti konzultacije na razini zajednica sportskih udruga i saveza, odnosno sa HOO-om.

Također se očekuje da nacionalni sportski savezi svojim propisima reguliraju pitanje razine natjecanja u kojima sudjeluju profesionalni sportaši, kao i njihov status. Njihova je dužnost propisati i uvjete koje moraju ispuniti klubovi da bi nastupali u ligama profesionalnih sportskih klubova. Kod nas će postojati uvjeti za organiziranje profesionalnog sportskog sustava kao nacionalne lige u nekoliko kolektivnih sportova.

Za razvoj svakog sporta presudan može biti odnos njegovog širokog amaterskog dijela i uskog, ali utjecajnog, profesionalnog segmenta. Pri rješavanju tih odnosa, nacionalni sportski savezi moraju polaziti od stava da o amaterskom sportu (čiji je posebno važan dio sportski podmladak) treba skrbiti isključivo u interesu sporta, dok profesionalni sport treba regulirati i omogućiti mu da se razvija ovisno o tržišnim uvjetima i interesima.

Nacionalni sportski savezi najbolje će procijeniti interese za uključivanje u međunarodna sportska natjecanja i njihovu organizaciju u Hrvatskoj. Konačnu odluku o prihvaćanju organizacije velikih sportskih priredbi u našoj zemlji opravdano je pak uvjetovati mišljenjima HOO-a i državnih institucija, čije suglasnosti gotovo redovito traže i međunarodne sportske federacije.

Nacionalni sportski savezi dužni su skrbiti za nacionalne vrste svih uzrasta, radi poticanja sportskih dostignuća u zemlji i odgovarajućeg predstavljanja hrvatskog

sporta na međunarodnom planu. Nacionalni sportski savezi obvezni su i regulirati uvjete nastupa hrvatskih sportaša u nacionalnoj vrsti, naročito profesionalnih sportaša.

ORGANIZACIJA SPORTA NA LOKALNOJ RAZINI

Osnovni uvjeti za razvoj sporta stvaraju se u lokalnim sredinama. U većini europskih zemalja, pa tako i u Hrvatskoj, sport većinu sredstava, onu iz javnih izvora, i ostvaruje i troši upravo na tim razinama.

Stoga je organizacija sporta na lokalnoj razini posebno važna za sport svake države. Nevladine sportske organizacije na razinama općina, gradova ili županija, poput zajednica sportskih udruga i saveza, moraju biti nositelji osmišljenog razvoja sporta u tim sredinama, neovisno o političkim promjenama.

Zajedničkim nastupom sporta, putem kvalitetno organizirane i kadrovski osposobljene sportske zajednice, najlakše će se osigurati proračunska potpora lokalnih vlasti za uravnotežen razvitak sporta u svakoj sredini.

Odgovarajuća sportska infrastruktura najvažniji je uvjet za razvoj sporta na lokalnoj razini. Planiranje i izgradnja sportskih objekata trebaju biti izraz potreba razvoja sporta, prema prijedlozima sportskih zajednica, dok upravljanje njima i samo korištenje mora biti u funkciji sportskih programa, što su ih izradili i pripremili sportski savezi i zajednice, a utvrdila tijela lokalnih vlasti.

S obzirom na posebnosti, odnosno različitosti pojedinih sredina, razvoj sporta mogu usmjeravati i različiti faktori (geografski, klimatski, razvijenost infrastrukture i slično). Međutim, kad se radi o interesima hrvatskog sporta u smislu vrhunskih postignuća, tada neizostavno treba osigurati barem minimalne standarde za vrhunske sportaše u svim dijelovima hrvatske države.

Većina programa namijenjena djeci i mladeži i programa «Sport za sve» ostvaruje se na lokalnim razinama. Dobrom suradnjom lokalnih organa uprave sustava školstva, te sportskih saveza i zajednica, nužno je postići veliku uključenost djece u svim programima, posebno u sportu zanimljivoj sportskoj obuci i svakoj sredini važnim programima za slobodno vrijeme mladih. Važno je program «Sporta za sve» približiti doslovno svim građanima, izbjegavati elitnost u tom pristupu, a nedostatak izgrađenih sportskih sadržaja i opreme nadomjestiti korištenjem raspoloživih prirodnih sadržaja.

ORGANIZACIJA SPORTA NA DRŽAVNOJ RAZINI

Organizacija sport na nacionalnoj/državnoj razini može imati presudnu važnost za razvoj sporta u Hrvatskoj. Opredjeljenje da sportsku djelatnost na svim razinama trebaju osmišljavati i voditi nevladine udruge, nalaže odgovarajuću organizaciju i na nacionalnoj razini.

Uz nacionalne sportske saveze i druge nacionalne udruge, kao što su udruge školskog i sveučilišnog sporta, «Sporta za sve» i druge, potrebno je i jedinstveno nacionalno sportsko tijelo koje će objediniti interese hrvatskog sporta i predstavljati hrvatski sport u svijetu.

Uvažavajući svjetsku praksu i trendove u organiziranju nacionalnog sporta, te hrvatska iskustva, najprikladnije je opredjeljenje za Hrvatski olimpijski odbor, kao jedinstveno i najviše nevladino sportsko tijelo.

Od Hrvatskog olimpijskog odbora (HOO-a), kao vodeće sportske organizacije u Hrvatskoj očekuje se :

- osmišljavanje politike razvoja sporta u Republici Hrvatskoj, predlaganje državnim tijelima i, u suradnji s nadležnim državnim tijelima, pronalaženje optimalnih uvjeta za sportsku djelatnost;
- objedinjavanje programa nacionalnih sportskih saveza u nastupu prema državi;
- skrb o sportskom predstavljanju države u inozemstvu, prije svega u međunarodnom olimpijskom pokretu, i to poticanjem međunarodnih aktivnosti

nacionalnih sportskih saveza i organiziranjem nastupa hrvatskih sportaša na velikim multisportskim priredbama, prije svega olimpijskim igrama.

Hrvatski olimpijski odbor nužno je reorganizirati kako bi mogao objediniti, uravnotežiti i predstaviti sve interese sporta, a to znači:

- uskladiti organizaciju i razvoj sporta na lokalnim razinama, sa zajedničkim nacionalnim interesima u sportu, upravo na tim razinama ponajviše potičući sport djece i mladeži i «Sport za sve»;
- u potpunosti funkcionirati kao nacionalno udruženje hrvatskih sportskih saveza;
- stvarati uvjete za uspješan nastup hrvatskih sportaša na Olimpijskim igrama i drugim velikim multisportskim priredbama.

Hrvatskom je sportu neophodno i resorno tijelo Vlade, koje će djelovati kao najviše upravno i normativno hrvatsko sportsko tijelo. Zbog toga je potrebno organizirati i ekipirati Upravu za sport Ministarstva prosvjete i športa, te joj dati i odgovarajući dignitet i ingerencije.

Resorno vladino tijelo preuzima obvezu pozicioniranja sporta i tjelovježbe i u drugim ministarstvima od kojih se očekuje:

Ministarstvo znanosti i tehnologije: razmatranje i rješavanje pitanja sporta studenata.

Ministarstvo socijalne skrbi: rješavanje pitanja tjelovježbe i sporta kroz sustav obrazovanja i rehabilitacije osoba s invalidnošću

Ministarstvo zdravstva: rješavanje pitanja javnog zdravstva u odnosu na tjelovježbu, sport i prevenciju, te zdravstvene usluge za sportaše i na sportskim natjecanjima

Ministarstvo uprave i pravosuđa: provedba svih zakonskih i podzakonskih akata, a naročito donošenje svih propisanih normativnih akata sudionika u sportu.

Ministarstvo financija: ishodenje kvalitetnijeg financiranja sporta na nacionalnoj razini, ali i donošenje poreznih olakšica u korist sporta, pa i prepuštanje nekih mogućih trajnih izvora financiranja sporta. Država koja doista potiče sport morala bi se, u korist sporta, i odreći pojedinih manjih proračunskih izvora, osobito onih vezanih uz sport

Ministarstvo prostornog uređenja i zaštite okoliša: određivanje standarda planiranja i izgradnje sportske infrastrukture

Ministarstvo obrane i Ministarstvo unutarnjih poslova: razvoj i sufinanciranje sportova od kojih se očekuje korist za vojne i policijske potrebe

Ministarstvo kulture: promidžba hrvatske kulture i sporta, a u interesu obiju djelatnosti i hrvatske države.

Ministarstvo turizma: ostvarenje zajedničkih programa u izgradnji sportske infrastrukture i promidžbi hrvatske sportske i turističke ponude.

Ipak, prvo i osnovno je da se, unutar samog Ministarstva prosvjete i športa, Uprava za sport nametne kao kreator programa, te bitan subjekt u ispravnom tretiranju i davanju potrebne važnosti tjelovježbe i sporta u obrazovnim programima.

Suradnjom vodećeg nevladinog sportskog tijela, Hrvatskog olimpijskog odbora i Ministarstva prosvjete i športa, stvorit će se pretpostavke za razvoj sporta u okviru ukupne razvojne strategije Hrvatske. Samo tako će se doći do odgovarajućih zakonskih rješenja, nacionalnog sportskog programa i materijalnih uvjeta za njegovu realizaciju.

SPORTSKA NATJECANJA

Natjecanja su osnovna svrha sporta, motiv najvećem dijelu sportaša za trening i nerijetka odricanja, te osobito javni dio njihove djelatnosti. Natjecanja čine sport zanimljivim široj javnosti i omogućuju njegovu komercijalizaciju. Otuda i geslo: važno je natjecati se. Međutim, važno je i pobjeđivati, pa ta želja za što boljim rezultatom potiče razvoj svih sudionika u sportu, pojedinaca, klubova i saveza, razvoj sporta općenito. Tako dolazimo do zaključka da natjecanja moraju biti u funkciji razvoja sporta, pa čak i ona profesionalna jer, ako ništa drugo, ona teže optimalnoj prezentaciji sportskih događaja i time, zbog velikog zanimanja, višestruko pozitivnim učincima.

Natjecanja moraju zadovoljiti sljedeće kriterije:

- omogućiti zadovoljstvo natjecanja svima koji su za njih osposobljeni, na razini njihove dobi i pripremljenosti;
- pravilima i tehničkom provedbom omogućiti pobjedu najboljima i tako poticati razvoj pojedinačnih i grupnih sportskih dostignuća, te ulaganja u trening i pripremu sportaša;
- dostupnošću i prepoznatljivošću natjecanja nastojati u njih «uključiti» javnost, barem kao promatrača.

Sportski savezi, osobito nacionalni, dužni su skrbiti o odgovarajućoj organizaciji natjecanja, kako bi zadovoljili zahtjeve i interese svog sporta u zemlji, ali kako bi i sebe i hrvatski sport što bolje predstavili u natjecanjima svoje međunarodne sportske federacije.

Sustav natjecanja na nacionalnoj razini nedvojbeno je briga matičnog nacionalnog saveza, koji mora kontrolirati i natjecanja na nižim razinama, dopuštajući im i različitu organizaciju od regije do regije (županije), ali uz uvjet da su, bez iznimke, u funkciji jedinstvenog sustava natjecanja matičnog nacionalnog sportskog saveza. Pri tome treba voditi računa da se niske stvaralačke razine u pojedinim sportovima nemaju potrebe dokazivati izvan lokalnih granica, naročito ne u skupim ligaškim natjecanjima.

Troškovi natjecanja čine, u nizu sportova, najveći dio troškova jednog kluba. Upravo zato i zahtjevi klubova za sufinanciranje troškova natjecanja, upućeni zajednicama sportskih udruga i saveza gradova i općina, nerijetko opterećuju međusobne odnose i postaju kamen spoticanja. Posljedica je to sve većeg širenja sustava natjecanja, koji su ponekad više izraz nerealnih ambicija javnih uglednika privremeno zalutalih u sport, negoli objektivnih zahtjeva razvoja sporta.

Neprijeporno da se sportovi, vezano uz sustave natjecanja, ne mogu svesti na zajednički nazivnik i da, stoga, svaki nacionalni sportski savez ima autonomno pravo odabrati optimalan način natjecanja u svom sportu. Međutim, opravdano je i nužno i zakonski ograničiti mogućnosti izživljavanja (s nesportskim motivima) na sustavima

natjecanja, i to uvođenjem procedure što će, bude li potrebno, omogućiti izjašnjavanje svih zainteresiranih, od saveza i njegovih članica, do lokalnih sportskih zajednica, kroz tijela HOO-a.

Nužno je da sva natjecanja budu optimalno organizirana s obzirom na mogućnosti klubova sudionika, razvijenost (raširenost) sporta i zanimanje javnosti, a posebno tržišta. Ovo je iznimno važno za natjecanja u kojima sudjeluju profesionalni sportaši. Udruge profesionalnih klubova, odnosno klubova sudionika u natjecanjima profesionalnih sportaša unutar jednog nacionalnog sportskog saveza, trebaju se opredijeliti o, za svoje uvjete, najprimjerenijem načinu natjecanja. Suglasnost nacionalnog saveza je potrebna zbog posljedica odabranog sustava natjecanja na razvoj sporta, a HOO-a zbog usuglašavanja interesa među različitim sportovima. Kako se profesionalni sustavi natjecanja budu razvijali i zatvarali prema amaterskim natjecanjima, tako će i ove suglasnosti postupno gubiti smisao.

O školskim i sveučilišnim natjecanjima trebaju brinuti odgovarajući savezi i tijela lokalne uprave, odnosno državna tijela zadužena za obrazovanje i znanost. Natjecanja imaju iznimno važnu ulogu u sustavu «Sporta za sve», a osobito u sportu osoba s invalidnošću. O njima, s posebnom pažnjom, mora skrbiti država.

Iako je postizanje rezultata važno i za razvoj takvih osoba, za njih je sam događaj natjecanja uistinu važniji od bilo čega. Stoga ta natjecanja moraju biti otvorena doslovno za sve takve osobe koje na njima žele nastupiti, s minimalnim stupnjem selektivnosti i niskim kriterijima u vrednovanju sportskih dometa.

MEĐUNARODNE SPORTSKE PRIREDBE

Sportske priredbe doprinose promidžbi sporta i sredine u kojoj se priređuju. Međunarodne sportske priredbe afirmiraju naš sport i našu zemlju u inozemstvu, pa je jasan motiv sportskih saveza da organiziraju velika sportska natjecanja, kao i šire zajednice da ih najčešće sa zadovoljstvom prihvaća. Do razilaženja interesa sporta i šire zajednice dolazi obično samo oko pitanja manje atraktivnih priredbi (kadetska ili

juniorska natjecanja); one koštaju, relativno malo afirmiraju, ali su nerijetko važan uvjet za dobivanje većih sportskih natjecanja, za što nestrpljiva šira javnost nema uvijek razumijevanja.

Sportu posebno koriste uravnoteženi interesi sporta i javnosti, odnosno vlasti, jer to pogoduje trajnom širenju materijalne osnove sporta, izgradnjom novih objekata ili nabavkom opreme; sport tako može i najbolje materijalizirati objektivno obostrani interes za priredbama. Upravo to je razlog zbog čega sport, u opredjeljivanju za sportske priredbe, treba njegovati dobre odnose s lokalnom vlašću odnosno državom.

Nacionalni sportski savez treba još prije kandidiranja za organizaciju velike sportske priredbe pažljivo procijeniti svoje mogućnosti i usporediti ih s interesima i razlozima zbog kojih se kandidira. Obvezan je sklopiti odgovarajuće prethodne aranžmane u vezi s tehničkom provedbom natjecanja (smještaj i promet, sportski objekti i oprema, kadrovi za tehničku provedbu) i napraviti preciznu projekciju troškova i izvora financiranja s posebnim osvrtom na marketinške potencijale priredbe. U postupku odlučivanja o kandidaturi obvezno je pribaviti suglasnost lokalnih vlasti, ovisno o mjestu održavanja priredbe, uz prethodno mišljenje sportske lokalne zajednice; nužna je i suglasnost Vlade Republike Hrvatske, na osnovu mišljenja Hrvatskog olimpijskog odbora.

Lokalna vlast i država moraju sudjelovati u pripremi, financiranju i provedbi prije svega *velikih međunarodnih sportskih priredbi poput svjetskih ili evropskih prvenstava*, mogu podržavati i *tradicionalne međunarodne sportske priredbe iz kalendara međunarodnih sportskih federacija* (atletski ili plivački mitinzi, otvoreni turniri u raznim sportovima itd.), a lokalna vlast može naći zajednički interes sa sportom i u organizaciji *prigodnih sportskih priredbi* i financirati ih. Bitno je da se, u odabiru i financiranju priredbi, uz pojedinačni poštuje i opći sportski interes. Utoliko je nezaobilazan stav sportske zajednice na lokalnoj i Hrvatskog olimpijskog odbora na državnoj razini.

SPORT BUDUĆNOSTI KAO INTEGRALNI DIO «DRUŠTVA ZNANJA»

Munjevit, sveobuhvatan i sveprisutni razvoja komunikacijskih i informacijskih tehnologija ne zaobilazi ni sport. Dapače, mnoge tehnologije upravo kroz sport razvijaju nove putove svoje primjene, a kroz profesionalni sport traže i svoju promociju.

Hrvatski sport, u skladu sa svojim mogućnostima, mora tražiti vezu i suradnju s centrima znanja i novih tehnologija na osnovi zajedničkog interesa u smislu istraživanja, primjene i promocije zajedničkih dostignuća. Kroz hrvatski sport može i hrvatsko znanje tražiti put k svjetskoj afirmaciji i svjetskom tržištu (primjer: nedavno svjetsko veslačko prvenstvo na Jarunu, kad su hrvatski software za praćenje natjecanja zamijetili stručnjaci iz veslačke reprezentacije SAD-a i iskazali zanimanje za njegovu nabavku).

Zadaće u informatizaciji sporta može se ostvariti kroz stvaranje odgovarajućih institucija, u formi centara, ureda i instituta. Za neke je oblike nužno da budu državni, a za druge je moguće očekivati pojavljivanje temeljem privatne tržišne inicijative. U tom smislu, zbog nužnosti pouzdanosti podataka za korisnika kao i zbog međunarodnih obaveza jer je to praksa u razvijenim zemljama, treba planirati sljedeće institucije za:

- dokumentaristiku i administriranje rezultata takmičenja na državnoj razini kao i postignuća naših sportaša na međunarodnoj razini.
- institut za tjeleovježbu i sport u kojem će se voditi briga o :
 - stvaranju i permanentnom obnavljanju nužnih baza podataka,
 - izračunavanju i publiciranju normi u svim pokazateljima relevantnim za ocjenu somatskog i motoričkog statusa,
 - popunjavanju i publiciranju baza motoričkih znanja,
 - istraživačkom rad u područjima: dijagnostike, postupaka identifikacije talenata, praćenju rezultata treninga, planiranju i programiranju rada, analizi kinezioloških aktivnosti,
 - izradi elaborata tehnoloških postupaka u struci
 - diseminaciji stručnih i znanstvenih radova

-komunikaciji i razmjeni s drugim značajnim centrima i organizacijama u svijetu

- hrvatski Internet portal preko kojeg se objedinjuju svi dokumenti i podatci tako postaju (selektivno) dostupni putem računalnih mreža (Interneta)

Za ostale ciljeve i zadatke, kao što su izrada računalnih alata, medijsko elektroničko publiciranje i drugo, treba očekivati da će se pojaviti (ili već postoje) kroz privatno poduzetništvo.

Treba razlikovati aktivnosti i potrebe koje se odnose na : (1) infrastrukturu, (2) razvoj, i (3) poduzetništvo. Infrastruktura i razvoj su područja kojima država mora upravljati, tj. poticati, planirati i (su)financirati.

Važno je spomenuti da je u svrhu kvalitetne i korisne razmjene sa svijetom potrebno osigurati nužnu kompatibilnost kroz standardizaciju pohranjivanja, prijenosa i analize podataka. Uvijek kad se predviđa publiciranje i diseminacija podataka i dokumenata treba ih stvarati tako da budu u skladu sa standardima za komunikaciju putem Interneta. Na taj način podrazumjeva se da svi podatci i dokumenti mogu biti dostupni putem Interneta.

U značajnoj mjeri treba stimulirati razmjenu sa referentnim institucijama i osobama (znanstvenicima, stručnjacima) u svijetu. Za uključivanje u svjetske tokove i trendove to se u razvijenim zemljama očekuje i time postaje nužnost. U struci, u području informatike, takve su institucije International Association for Sport Information (IASI), neke komisije IASSPEa, SIRC, izdavač Human Kinetics i druge

U smislu stimulacije znanstvenih istraživanja treba se usmjeriti na novije pristupe kao što su teorija kompleksnih sustava, umjetna inteligencija, distribuirana inteligencija, inteligentni agenti, multiagent sustavi i robotika.

Nije od manje važnosti uz ovu osnovnu razmjenu razmotriti objektivne komparativne prednosti i mogućnosti za naš doprinos na svjetskoj razini. Treba imati na umu da je područje sporta jedno od rijetkih u kojem smo na razini svijeta

konkurentni. Unutar toga , jedna od naših najvećih mogućnosti je u izradi tehnologija uspjeha u kolektivnim sportovima (npr. Košarka, nogomet, rukomet, vaterpolo). Nismo do sad uspjeli ostvariti plasman naših tehnologija (know-how), već se na svjetskom tržištu nalaze samo osobe igrača ili trenera. Za afirmaciju, kao i za tržišni efekt, bilo bi puno povoljnije kada bi bili u stanju ponuditi tehnologije. Ovo se može ostvariti kroz razne vidove kao što su: sportski kampovi, multimedijски elektronički udžbenici, daljinsko učenje (distance learning), međunarodni dijagnostički centri, specijalizirane sportske klinike, i drugo.

S obzirom na opći svjetski trend u znanosti i tehnologiji na robotiku, inteligentne agente i multiagentne sustave kao poluge razvoja u različitim domenama (primjerice: elektroničko bankarstvo i trgovina, upravljanje poduzećima, ustanovama i državnim administracijama, zatim ekologiji, razminiravanju, rješavanju urgentnih situacija nakon prirodnih katastrofa ili u vođenju ratnih operacija), treba razmotriti mogućnosti informatički koncipiranih tehnologija uspjeha, utemeljenih na našim dostignućima u kolektivnim igrama. Kolektivne sportske igre su primjer multiagentnih sustava u realnom svijetu. Štoviše, jedna od glavnih znanstvenih inicijativa za razvoj takvih sustava je ROBOCUP odnosno natjecanje ekipa robota u nogometu (dosad 4 svjetska prvenstva). Sigurno je da u ovoj domeni multiagentnih sustava , pod uvjetom da se znanje pretoči u odgovarajuću informatičku tehnologiju, možemo konkurirati na svjetskoj razini. I to, u jednom od područja sa najubrzanijim razvojem i najvećim ulaganjima.

SPORTSKI OBJEKTI I PRIRODNI OKOLIŠ

Problematika sportskih objekata svodi se na pitanja njihovog planiranja, izgradnje, evidencije, upravljanja, održavanja i korištenja.

Planiranje sportskih objekata mora biti izraz zahtjeva razvoja sporta, usklađenog s planovima razvoja i izgradnje šire zajednice. *Planovi izgradnje sportskih objekata tipa mreže sportskih objekata općine, grada ili županije obvezno su dio prostornih i urbanističkih planova.*

Cjelovitom evidencijom sportskih objekata nužno je doći do podataka o zadovoljenju potreba sporta za objektima, te, posebno, o neophodnosti izgradnje novih sportskih prostornih sadržaja.

Financijska sredstva su, uz prostorne mogućnosti, najvažnija odrednica i uvjet izgradnje sportskih objekata. U budućnosti, uz sredstva proračuna, prije svega lokalnih jedinica uprave, treba očekivati, ukoliko se za to stvore zakonske pretpostavke i poticaji, i znatnija poduzetnička ulaganja. Veliki višenamjenski sportski objekti i dalje će se, u svakom slučaju, graditi sredstvima proračuna, ali manje objekte, s manjim brojem specifičnih sportskih sadržaja namijenjenih prije svega jednom sportu, valja, kad god je moguće, prepustiti poduzetničkim interesima u sportu.

Logično je da prioritete u izgradnji sportskih objekata predlažu sportske institucije. Klubovi i savezi trebaju potaknuti raspravu, a konačne usuglašene prijedloge donose sportske zajednice općina, gradova i županija.

Rukovodeći se iznesenim načelima, na nacionalnoj bi razini, podjednako po cijeloj Hrvatskoj, trebalo poticati izgradnju *dvoranskih plivališta* (zatvorenih bazena) bez velikih gledališta, *višenamjenskih školskih sportskih dvorana* opremljenih za programe gimnastike i borilačkih sportova, te *atletskih borilišta* (prije svega školskih). Suradnja oko objedinjavanja interesa u izgradnji sportskih sadržaja na razini Hrvatskog olimpijskog odbora, Ministarstva prosvjete i sporta i Ministarstva turizma, pa čak i Ministarstva zdravstva, mogla bi stvoriti nacionalni program izgradnje neophodne sportske infrastrukture.

Nedostatak sportskih građevina može se kompenzirati korištenjem i sadržajnim oplemenjivanjem prirodnog okružja. To podjednako valja činiti u manjim seoskim sredinama kao i u velikim urbanim središtima.

Prirodni prostorni sportski sadržaji naročito su pogodni za realizaciju programa «Sport za sve» i programa korištenja slobodnog vremena djece i mladeži, a također i za upotpunjavanje turističke ponude.

Dopunom prirodnih sadržaja (uređenjem staza za trčanje i vježbe u prirodi) ili urbanih sadržaja (uređenjem biciklističkih staza, na primjer) jednostavnim se i jeftinim zahvatima postižu efekti uključivanja velikog broja građana u tjelovježbene aktivnosti, ali i značajno utječe na opće poimanje sporta i tjelovježbe kao zdravog načina života.

UPRAVLJANJE, ODRŽAVANJE I KORIŠTENJE SPORTSKIH OBJEKATA

Gospodarenje sportskim objektima najčešći je skraćeni izraz za upravljanje, održavanje i korištenje sportskih objekata. Pojam gospodarenja vezan je uz gospodara, tj. vlasnika, pa zato i za rješenje ovih pitanja treba poći od vlasništva na objektima.

U Hrvatskoj je većina sportskih objekata u vlasništvu gradova ili županija. To je posljedica zakonskih odredbi o definiranju vlasništva nad objektima u društvenom vlasništvu do 1996. godine. Sportski klubovi, kao korisnici sportskih objekata, u statusu su zakupaca objekata na kratki rok, ili zakupaca termina korištenja objekata što se izražava u godišnjem broju sati korištenja sportskih sadržaja. Naravno da se u takvoj situaciji ne može govoriti o sportskim objektima kao materijalnoj osnovi sporta. Tvrdnja da interesi države, točnije lokalne jedinice, uprave kao vlasnika i sportskih organizacija kao korisnika, ne mogu biti različiti, možda stoji u bogatoj i razvijenoj društveno-politički razvijenoj zajednici, ali ne i u našoj osiromašenoj stvarnosti, gdje je vlast još uvijek - slast.

Logični je da *veliki višenamjenski i tehnološki složeni sportski objekti* (sportsko- rekreacijski centri, bazeni, višenamjenski dvoranski kompleksi, veći stadioni), kako zbog velike građevinske vrijednosti, tako i zbog širokog interesa ne samo sportskih nego i obrazovnih institucija te velikog broja građana, ostanu u vlasništvu jedinica lokalne uprave. U lokalnim je proračunima potrebno osiguravati sredstva za investicijsko održavanje tih objekata, dok tekuće troškove valja pokrivati kroz programe sportskog korištenja, prije svega za javne potrebe u sportu, proračunski financirane putem sportskih zajednica.

Za gospodarenje velikim, višenamjenskim, sportskim objektima, najbolje je osnovati odgovarajuće *ustanove ili trgovačka društva*. Njihovi osnivači mogu biti jedinice lokalne uprave, a u upravljanju takvim ustanovama ili društvima moraju, putem svojih predstavnika u upravnim ili nadzornim vijećima, sudjelovati i lokalne sportske zajednice.

Manje sportske objekte s jednim dominantnim sportskim sadržajem, naročito one sa samo jednim sportskim klubom kao korisnikom (nogometna igrališta, kuglane, veslački hangari i sl.), dakle objekte niže građevinske vrijednosti i manjeg zanimanja šire javnosti za njihovo korištenje, treba, u načelu, *predati u vlasništvo domicilnih sportskih organizacija*, posebno onih koje su, višegodišnjim djelovanjem i uspješnim organiziranjem, pokazale sposobnost za gospodarenje objektima.

Ovime bi sportski objekti postali materijalnom osnovom razvoja sporta. Vlasništvo nad objektima omogućilo bi klubovima razvijanje vlastite sportske, ali i prateće komercijalne djelatnosti, u funkciji njihove osnovne sportske djelatnosti. Klubovi-korisnici vlastitih sportskih objekata sudjelovali bi u programima korištenja objekata u okviru javnih potreba, ovisno o postavljenim sportskim kriterijima, i tako proračunskim sredstvima pokrivali dio troškova održavanja.

Dio javnih sportskih objekata za koje se procijeni da je javni interes znatno izraženiji od pojedinačnog sportskog, odnosno klupskog interesa, ili za koje nema zainteresiranih sportskih korisnika kao mogućih vlasnika (budući da vlasničke obveze premašuju njihove interese i mogućnosti u upravljanju objektom), jedinica lokalne uprave treba dati u *višegodišnji formalni zakup* (ponajprije dominantnom sportskom korisniku), bez obveze zakupa, ali s jasnom obvezom zadržavanja potpune sportske funkcije objekta uz slobodu raspolaganja objektom. Sportski zakupoprincipi mogu računati na proračunska sredstva, putem programa javnog korištenja sportskih sadržaja, i na sredstva za investicijsko održavanje objekta, ovisno o potpisanom ugovoru o zakupu.

U rješavanju gospodarenja sportskim objektima valja se osloboditi stava da sportski interes najbolje štiti država, a da će sportski klubovi, kao vlasnici sportskih

objekata, u traženju izlaza za tekuće financiranje, uništiti materijalnu osnovu vlastitog razvoja. Opredjeljenje da sportsku djelatnost provode udruge građana, dakle nevladine organizacije, a da se skrb države o sportu ogleda u poticanju njegovog slobodnog razvoja stvaranjem neophodnih uvjeta, treba, u gospodarenju sportskim objektima, stvoriti vjeru u sposobnost takvih organizacija da i raspoložu objektima što ih koriste. Žele li država i lokalna vlast unaprijediti materijalnu osnovu, odnosno financiranje sporta, tada, uz osiguravanje stalnih izvora financiranja odricanjem od određenih proračunskih prihoda, najviše mogu napraviti vraćanjem vlasništva objekata sportskim organizacijama.

Gospodarenje sportskim objektima kod kojih javni interes nadilazi pojedinačni sportski, najbolje je pak organizirati preko lokalnih jedinica uprave kao vlasnika, u suradnji sa sportskim organizacijama, tj. lokalnim sportskim zajednicama, kao predstavnicima korisnika.

Predložena promjena u tretmanu sportskih organizacija, kada je riječ o *gospodarenju ili, preciznije, upravljanju* sportskim objektima, može se ostvariti odgovarajućim odlukama nadležnih tijela jedinica lokalne uprave, pa praktički ni nema potrebe za zakonskim promjenama.

Održavanje javnih sportskih objekata može se zasnivati na proračunskim sredstvima, ali prije svega na sredstvima ostvarenim kroz programe korištenja objekata za programe javnih potreba u sportu. Zajednice sportskih udruga i saveza mogu uskladiti interese sportskih korisnika s potrebama sportskih objekata i mogućnostima lokalnih proračuna, te izraditi optimalne programe *korištenja sportskih objekata* kao dio programa javnih potreba sporta. Jedinice lokalne uprave u svojim proračunima, uz sredstva za korištenje sportskih objekata, mogu predvidjeti i sredstva za veće zahvate u vezi investicijskog održavanja, osobito rekonstrukcije i modernizacije sportskih objekata u svom vlasništvu i onih kojima upravljaju ustanove ili trgovačka društva.

STRUČNI KADROVI ZA POTREBE TJELOVJEŽBE I SPORTA

Dovoljno kadrova za potrebe tjelovježbe školuju fakulteti za fizičku kulturu. Međutim, nedostaju kadrovi potrebni u sportskoj obuci , pripremi i treningu sportaša za natjecanja, te kadrovi za rukovođenje i organiziranje sporta.

Sportski savezi trebaju, u vlastitom interesu, poticati stvaranje uvjeta za školovanje i usavršavanje potrebnih kadrova. Školovanje kadrova mora korespondirati s kriterijima i standardima koji će jamčiti povećanje opće razine kompetencije u sportskim organizacijama. Nacionalni savezi trebaju odrediti kriterije stručnosti i obrazovanja koji će osigurati razinu potrebnu za kvalitetno obavljanje stručnih poslova u sportu.

Programi stručnog obrazovanja kadrova u sportu realizirat će se u suradnji nacionalnih saveza sa znanstvenim institucijama i Hrvatskim olimpijskim odborom. Sredstva za školovanje kadrova trebaju planirati sportski savezi, a osobito lokalne sportske zajednice i Hrvatski olimpijski odbor.

ZNANSTVENO-ISTRAŽIVAČKI RAD U SPORTU

Razvoj svake djelatnosti, pa tako i sportske, nezamisliv je bez odgovarajuće znanstvene potpore. Zato treba ulagati u znanstveni i istraživački rad i primjenjivati njegove rezultate.

Za sport su važna istraživanja s područja kineziologije, medicine, fiziologije, biologije, sociologije i psihologije. Očekuje se da znanstvena djelatnost potiče fundamentalna istraživanja i skrbi o njima, a da sam sport potiče razvojna, primijenjena istraživanja.

Uz kineziološka istraživanja, što ih uglavnom provodi Fakultet za fizičku kulturu, osjeća se nedostatak nacionalne institucije tipa *instituta za razvoj sporta*, koja bi, objedinjujući skromna sredstva što ih sport može izdvojiti za razvojno-istraživački rad, bila nositelj primijenjenih istraživanja, a prema zahtjevima pojedinih sportskih saveza i drugih zainteresiranih institucija. Opravdano je očekivati da inicijativu i potporu za osnivanje takve institucije dadu Hrvatski olimpijski odbor, Fakultet za fizičku kulturu u Zagrebu i Ministarstva prosvjete i sporta, a u njezinu financiranju trebalo bi sudjelovati i Ministarstvo znanosti i tehnologije.

U proračunima lokalnih sportskih zajednica, zbog osmišljavanja razvoja sporta u njihovim sredinama, treba planirati i sredstva za razvojno-istraživačke radove.

FINANCIRANJE SPORTA

Programe tjelovježbe u odgoju i obrazovanju, te programe školskog i sveučilišnog sporta, treba u cijelosti financirati iz proračunskih izvora. Pri tome važno je zakonom, utvrditi što su, u financiranju, obveze lokalnih jedinica uprave, a što ministarstava. Financiranjem iz državnog proračuna, u pravilu, treba:

- kompenzirati nedovoljno financiranje u pojedinim sredinama,
- izjednačavati standarde za obavljanje djelatnosti,
- financijski podržavati programe međunarodnih aktivnosti.

Proračunska sredstva kojima se u cijelosti prate programi kroz sustav obrazovanja, organi lokalne uprave, odnosno Ministarstvo prosvjete i športa, trebaju izravno doznačivati realizatorima programa.

Programe koje provode sportske udruge, savezi, sportske zajednice i Hrvatski olimpijski odbor, dijelom će se financirati iz lokalnih ili državnog proračuna, a dijelom iz vlastitih izvora. Ustroj sporta, temeljen na udrugama građana ili nevladinim organizacijama, podrazumijeva neovisnost sporta o državi, a time i neovisne izvore financiranja. Sloboda udruživanja treba, kad-tad, rezultirati i kreativnošću u stvaranju vlastitih izvora financiranja. Do tada, dakle do razvijenijeg i bogatijeg društva, država

će sportu, o kojem skrbi, dio potrebnih sredstava osiguravati u proračunu, ali će usput, postupno, stvarati i uvjete za financijsko osamostaljivanje sportske djelatnosti.

Financiranje iz proračuna optimalno je rješavati putem godišnjih programa javnih potreba, što ih na lokalnim razinama pripremaju i provode sportske zajednice, a na nacionalnoj razini - nacionalni sportski savezi i Hrvatski olimpijski odbor.

Razvoj i podizanje standarda u sportu treba manje temeljiti na povećavanju proračunskih sredstava, a više se oslanjati na vlastite izvore. Država, koja skrbi o sportu i potiče njegov razvitak, dužna je, odgovarajućim zakonskim rješenjima, osigurati neovisne izvore financiranja sporta i porezne olakšice sudionicima u sportu i potencijalnim ulagačima u sport.

Neovisni ili vlastiti izvori financiranja podrazumijevaju odricanje države od dijela izvora proračunskih prihoda, kao što su: dio dobiti od igara na sreću, prihod od koncesija za salone za zabavu u sportskim objektima i slično, te prepuštanje vlasništva nad sportskim objektima na kojima se može razviti dohodovna djelatnost.

Djelatnost klubova koji su organizirani kao udruge treba poticati maksimalnim poreznim olakšicama, i tako im omogućavati povoljnije uvjete korištenje objekata, plaćanja opreme, stručnog rada i troškova natjecanja, kao i bolje uvjete za perspektivne i vrhunske sportaše.

Zainteresirane sponzore i donatore treba sličnim olakšicama poticati na ulaganje, odnosno pomaganje sportu. Uspostavljanjem pak odgovarajućih kontrolnih mehanizama moguće je odagnati strah države od zloraba povlastica i olakšica u sportu.

PROFESIONALNI SPORT

Profesionalni sport - ili danas često nazivan komercijalni ili zabavljачki sport, činjenica je kojoj je potrebno osigurati sve zakonske pretpostavke da bi mogao djelovati na način kako djeluje u gospodarski razvijenim zemljama - interesom publike i tržišta. U tom kontekstu suvremeni je vrhunski sportaš - stvaratelj s vrhunskim statusom koji svojim umijećem i stvaralaštvom zabavlja golemi broj neposrednih i posrednih (televizijskih, internet) gledatelja.

Sportske organizacije i organizatori sportskih priredbi nastoje prodajom raznovrsnih usluga gledateljima, masovnim medijima i gospodarstvu ostvariti prihode za pokriće troškova i ulaganja u razvoj sporta, a sredstva javnog priopćavanja i gospodarstvo teže instrumentalizaciji sporta radi ostvarivanja svojih operativnih i dugoročnih tržišnih ciljeva .

Profesionalizam je dakle činjenica koju se ne smije ignorirati ili zanemariti u prostoru tržišta koje ima svoju logiku, investitore, stvaratelje - proizvođače ali i potrošače ,uvjetno rečeno - njihovih proizvoda.

Viđenje sporta kao gospodarske grane (proizvodnja sportske opreme, izgradnja sportske infrastrukture, usluge u sportu) odnosno generatora potrošnje (međunarodna natjecanja, kongresi, sajmovi) pomaže u njegovu pozicioniranju u suvremenom društvu.

Ukoliko polazimo od postavke da profesionalnu sportsku djelatnost provode klubovi organizirani kao trgovačka društva i sportaši pojedinci vlastitim samostalnim radom, onda za njih treba vrijediti i odgovarajuća zakonska regulativa.

Ključna razlika između trgovačkog društva kao gospodarske jedinice i sportskog kluba kao trgovačkog društva je u raspolaganja s dobiti; njome, naime, vlasnik takvog kluba ne može slobodno raspolagati. Zato treba stimulirati ulagače u sportska trgovačka društva, a to znači osigurati im porezne olakšice, uz određena ograničenja.

Profesionalnim ugovorima između sportaša i klubova trgovačkih društava treba precizno utvrditi radno-pravni status sportaša i obveze plaćanja poreza i doprinosa.

Za profesionalni sport je najpovoljnije, a za državu prihvatljivo rješenje statusno svrstavanje profesionalnih sportaša u grupu osoba koje samostalnim radom obavljaju svoju djelatnost i prema posebnim propisima ugovaraju s fondovima plaćanje doprinosa, dok se profesionalni ugovor s klubom svodi se na ugovor o pružanju usluge sportske djelatnosti natjecanja, što podliježe plaćanju PDV-a. Profesionalni sportaš, kao obveznik poreza na dohodak, podmiruje porezne obveze prema državi ovisno o svojoj poreznoj prijavi.

Sportaš-profesionalac, koji svoju djelatnost obavlja samostalnim radom, može profesionalni ugovor sklopiti i s klubom organiziranim kao udruga građana. No, to rješenje je primjereno za pojedinačne sportove i za sustave natjecanja koji nisu, propisima nadležnog nacionalnog sportskog saveza, definirani kao isključivo profesionalni.

Polazeći od tih činjenica, profesionalni sport ne bi trebalo idealizirati a niti profanirati već njegovati svjetske trendove ne zanemarujući naše izvorne mogućnosti i potrebe, istovremeno određujući "pravila igre" s kojima će se točno znati što je javni interes a što profesionalni sport od koga društvo u cijelosti može i mora imati koristi.

ZAKONSKA REGULATIVA

Postojeće probleme u funkcioniranju sporta, a tako i strateške promjene u razvitku sporta, nemoguće je riješiti donošenjem samo jednog posebnog zakona o sportskoj djelatnosti, tzv. *lex specialis*-a.

Koliko god novi, izmijenjeni i dopunjeni, Zakon o sportu bio precizan i sveobuhvatan, on ne može riješiti sva pitanja sportske djelatnosti. Stoga interesi sporta moraju biti ugrađeni u regulativu svih ostalih djelatnosti vezanih uz sport.

Porezni sustav u sportu dio je ukupnog poreznog sustava hrvatske države. Programi tjeleovježbe, školskog i sveučilišnog sporta provode se i financiraju putem sustava obrazovanja, što mora biti regulirano odgovarajućim zakonskim rješenjima; sportska infrastruktura kao dio ukupne hrvatske infrastrukture mora biti riješena regulativom prostornog uređenja i zaštite okoliša itd.

Zakonom o sportu treba riješiti sva važna pitanja osnove sportske djelatnosti, definirati sudionike u sportu, ustroj sporta i temeljne odnose u sportu, te financiranje sporta, ali uvijek vodeći računa o usklađenosti tog Zakona s ukupnom zakonskom regulativom Republike Hrvatske.

Zakon o sportu mora regulirati sportsku djelatnost u skladu s općeprihvaćenom i u Državnom saboru utvrđenom koncepcijom i strategijom razvoja sporta kao društvene djelatnosti od posebnog značaja i interesa.

SLJEDEĆI KORACI

1. Javna rasprava o prijedlogu strategije u sportskoj javnosti, nakon čega bi, uz možebitne promjene i nadopune, prijedlog bio *prihvaćen na nacionalnoj sportskoj razini*.

(rujan-listopad 2000.)

2. Ministarstvo prosvjete i športa i Vlada RH trebali bi, na osnovu prihvaćenog prijedloga strategije, *utvrditi koncepciju razvoja sporta na državnoj razini*.

(studeni-prosinac 2000.)

3. Na razini Vlade RH, uz suradnju s Hrvatskim olimpijskim odborom, *pripremiti prijedloge zakonskih rješenja, prije svega sveobuhvatnog Zakona o sportu*.

(siječanj-veljača 2001 .)

4. Nakon što Hrvatski državni sabor utvrdi zakonsku regulativu, u suradnji Hrvatskog olimpijskog odbora i Ministarstva prosvjete i športa, pripremiti *Nacionalni program tjelovježbe i sporta* kao dugoročni program razvoja sportske djelatnosti u Republici Hrvatskoj.

(ožujak-svibanj 2001.)

Do željenih se učinaka, međutim, neće doći bez svijesti i uvjerenja da je krizu hrvatskog društva, a i sporta kao jednog od njegovih najtransparentnijih ogledala, samo promjenama moguće prevesti u doba rasta, razvoja i bolje budućnosti.

Takve opće promjene moguće su jedino uz promjene na individualnom razini. Većini građana Hrvatske mora, naime, budućnost njihove države, kao inteligentne zelene zone u europskom okruženju, postati i cilj i strateška orijentacija. Sport također mora, u tom kontekstu, većini ljudi postati jedno od mogućih «prijevoznih sredstava» k tom odredištu.

U toj priči presudnu ulogu mogu imati mediji. Oni utječu na mijenjanje percepcija i stavova, oni pokreću na akcije i potiču promjene. Ljudi koji rade u medijima i odlučuju o relevantnosti informacija u svakom trenutku - silno mogu pomoći u procesu promjena percepcija svojih «korisnika», čitatelja, gledatelja i slušatelja, dakle društva u cjelini. Stoga je neizmjerljivo važno da se i mediji na pozitivan način uključe u ovaj proces, iznimno važan za budućnost hrvatskog sporta, ali i Hrvatske koju smo posudili od budućih generacija koje tek dolaze.

ŽIVOTOPISI ČLANOVA RADNE SKUPINE

Srećko Ferenčak, rođen 9. rujna 1955. u Zagrebu, gdje je završio osnovnu i srednju školu. Diplomirao je na Fakultetu graditeljskih znanosti Sveučilišta u Zagrebu.

Od 1978. godine radi kao privatni poduzetnik, a danas je predsjednik uprave u svojoj tvrtci koja se bavi graditeljstvom, i zapošljava sedamdesetak djelatnika.

Slobodno vrijeme posvećuje sportu, pa tako radi i kao predavač, vanjski suradnik, na Fakultetu za Fizičku kulturu u Zagrebu, i na "Olimpijskoj akademiji" pri HOO-u. Deset godina se aktivno bavio nogometom, igrajući u prvoj Zagrebačkoj ligi pod vodstvom trenera Ilije Lončarevića. Jedan je od osnivača Hrvatskog nanbudo instituta, čiji je danas predsjednik. Međunarodni je sudac i nositelj majstorskog stupnja 6. dan u nanbudou, i majstorskog stupnja 3. dan u karateu! Učitelj je skijanja s međunarodnom ISIA licencom. Član je Hrvatske skijaške demonstratorske vrste, bio je predsjednik demonstratorske komisije na prvoj svjetskoj prezentaciji Hrvatske škole skijanje održanoj u Norveškoj. Dopredsjednik je Hrvatskog skijaškog saveza. Bavi se i jedrenjem, nositelj je skiperskog zvanja. Bio je juniorski viceprvak Hrvatske u karateu, u apsolutnoj kategoriji 1973 i viceprvak svijeta u nanbudou 1987. u Monte Carlu.

Bio je stručni suradnik u stručnim publikacijama "Uvod u nanbudo", i "Naučimo skijati". Koautor je sveučilišnog udžbenika "Skijajte s nama (1996).

Bio je direktor zimskog programa "Specijalne olimpijade" i dobitnik je priznanja HOO-a kao trener za osvojene medalje na zimskim specijalnim olimpijskim igrama.

Zdenko Jajčević rođen 4.VII.1946. u Zagrebu, diplomirao je na Fakultetu za fizičku kulturu, 1974. godine. U razdoblju od 1974. do 1978. godine radio je kao profesionalni trener u Ragbi klubu Zagreb. Trener tog kluba bio je sve do 1994. godine. Trener ragbi reprezentacije Jugoslavije bio je četiri godine, a zatim je izbornik i trener hrvatske ragbi reprezentacije. Za državnu ragbi reprezentaciju nastupio je devet puta. Od 1978. do 1984. godine radio je u uredništvu »Sportskog leksikona« Leksikografskog zavoda Miroslav Krleža, a ravnatelj Hrvatskog športskog muzeja postao je 1987. godine. Od 1985. godine viši je predavač iz predmeta povijest sporta na Fakultetu za fizičku kulturu u Zagrebu i Splitu. Napisao je tri knjige: «Sto godina skijanja u Zagrebu», 1994; «Sportska publicistika u Hrvatskoj», 1987 i «Olimpijada, olimpijske igre, olimpizam», 2000. godine. Objavio je preko tisuću članaka u enciklopedijskim izdanjima, časopisima, zbornicima i dnevnim listovima. Priredio je tridesetak stalnih i povremenih izložbi i održao pedesetak samostalnih predavanja. Napisao je scenarije za jedanaest filmova za obrazovni program Hrvatske televizije.

Andrija Mijačika rođen je 12.07.1954. godine u Zagrebu gdje je završio osnovnu školu, Matematičku gimnaziju i Elektrotehnički fakultet. Od 1978. do 1987. godine zaposlen je bio u Elektrotehničkom institutu, a od ožujka 1987. profesionalni je sportski djelatnik, prvo kao tajnik SIZ-e fizičke kulture općine Črnomerec, onda kao rukovoditelj održavanja gradskih športskih objekata u USIZ fizičke

kulture grada Zagreba, pa kao savjetnik za športske objekte u Gradskom uredu za obrazovanje i šport. Od 1993. godine glavni je tajnik Zagrebačkog športskog saveza. Služi se engleskim jezikom.

U sport je ušao u trećem razredu osnovne škole kroz sportsku gimnastiku, a bavio se i vaterpolom niz godina, igrajući do razine nekadašnje II savezne lige. U taekwondo športu je od 1971. godine. Osvajao je naslove prvaka države i nastupao za reprezentaciju. Od 1981. godine volonterski obavlja dužnost glavnog tajnika Hrvatskog taekwondo saveza. Direktor je hrvatske taekwondo reprezentacije koja je u razdoblju neovisnosti Republike Hrvatske osvojila 25 medalja na službenim EP i SP. Angažiran je i u atletici gdje je kao direktor Međunarodnog atletskog mitinga "Zagreb" jedan od najzaslužnijih za njegov uzlet do Grand Prix II razine. Istakao se kao vodeća osoba niza organizacija velikih priredbi u Zagrebu (taekwondo Svjetski kup '91, EP '94, rukometno EP 2000, teniski "Zagreb Open", konjički "Volvo Kup", itd.).

Željko Mataja, rođen 28. veljače 1934. u Vukovaru gdje je završio gimnaziju i maturirao. Diplomirao na Fakultetu za fizičku kulturu 1961. i radio osam godina u srednjoj školi i pet godina na poslovima unapređivanja sporta u SOFK Srbije, a od 1974. godine na istim poslovima u SFK Zagreba. Od 1995. radio je u Gradskoj skupštini Grada Zagreba, a sada je stručni savjetnik za šport u Gradskom uredu za obrazovanje i šport. Bio je suradnik INDOK centra Jugoslavenskog zavoda za fizičku kulturu i uređivao bibliografske podatke s područja tjelovježbe i sporta, a osobito treninga.

Kao vanjski suradnik Fakulteta za fizičku kulturu predavao na trenerskim tečajevima Teoriju treninga. Prvi je autor knjige o suvremenom treningu utemeljenom na genetičkim spoznajama. Knjiga «Uvod u sportski trening» imala je dva izdanja: prvo 1980, a drugo dopunjeno 1986. godine.

Nepunih 25 godina bavi se publicistikom s područja odgoja i obrazovanja, sporta i tjelovježbe. Autor je brojnih polemika, studija i eseja u različitim časopisima i u stručnoj literaturi. Aktivni je sudionik gotovo svih stručnih i znanstvenih skupova s područja sporta i treninga. Predavač i organizator brojnih stručnih skupova i ideator zagrebačke Univerzijade. Član je Akademije odgojnih znanosti. Dobitnik je sportske Nagrade Zagreba i Državne nagrade Franjo Bučar.

Bojan Matković, prof.dr., rođen je u Varaždinu 11.02.1955. godine gdje je završio osnovnu školu, te 1973. godine maturirao s odličnim uspjehom na gimnaziji. Iste godine upisao je Fakultet za fizičku kulturu Sveučilišta u Zagrebu te je diplomirao 26. svibnja 1978. godine. Na istom fakultetu magistrirao je 1984. godine, a doktorirao 1992. godine.

U zvanje znanstvenog asistenta na predmetu Košarka na Fakultetu za fizičku kulturu izabran je 1984. godine. Za docenta na istom predmetu izabran je 1994. godine, a u veljači 1997. godine izabran je u zvanje izvanrednog profesora.

U srpnju 1997. godine izabran je za dekana Fakulteta za fizičku kulturu i tu funkciju u drugom mandatu obnaša i sada. Kontinuirano, unatrag većeg broja godina vezanih uz njegovo školovanje, te rad na Fakultetu, dr. Bojan Matković aktivno sudjeluje u sportu kao igrač, trener i sportski radnik. Njegova aktivnost u sportu vezana je prvenstveno uz košarku, ali jednako tako i uz alpsko skijanje.

Glavni je istraživač na projektu Ministarstva znanosti i tehnologije Republike Hrvatske "Mini košarka".

Pored tri kvalifikacijska rada, dr. Bojan Matković objavio je 48 znanstvenih radova, 33 stručna rada i 3 sveučilišna udžbenika. Unatrag desetak godina aktivno radi u Košarkaškom savezu grada Zagreba i Hrvatskom košarkaškom savezu. Član je Stručnog savjeta Hrvatskog košarkaškog saveza.

Pedagoški rad dr. Bojana Matkovića vezan je prvenstveno uz nastavnički rad na Fakultetu za fizičku kulturu u Zagrebu uz permanentnu aktivnost u svojstvu predavača na tečajevima za trenere košarke, kao i na studiju za više sportske trenere košarke. Predavač je na nizu seminara za košarkaške trenere kako mlađih kategorija košarkaša tako i seniora. Kao predavač pojavljuje se na međunarodnim seminarima košarkaških trenera.

Od 1985. godine volonterski aktivno radi u Pokretu sporta s mentalno retardiranim osobama u našoj zemlji (Croatian Special Olympics). U spomenutoj organizaciji koordinator je ljetnih i zimskih sportskih programa te direktno vezan za planove i programe te realizaciju košarke i skijanja u školama i ustanovama za rad s mentalno retardiranim osobama.

Mihovil Nakić -Vojnović rođen 31. 07. 1955. u Drnišu, diplomirao na Ekonomskom fakultetu u Zagrebu 1981. Sportska biografija:

Košarkom se kao igrač bavio od 1970. do 1989. godine. Počeo u KK «Mladost», Zagreb. Igrač KK «Industromontaža», Zagreb (1973.-1976.) a najveći uspjeh postigao s KK «Cibona» (1977.-1989.) . Jednu godinu (1987./'88) nastupa u Italiji. Odigrao 94 utakmice za reprezentaciju bivše Jugoslavije. Sa Cibonom tri puta prvak države, šest puta pobjednik kupa bivše Jugoslavije, dvaput prvak Europe, dvaput osvajač Kupa pobjednika kupova. Osvojio je zlatnu medalju na OI 1980. i brobnčanu 1984. godine. Član treće reprezentacije na Europskom prvenstvu 1979., juniorski prvak Europe 1974., osvajač zlatne (1983.) i srebrne medalje (1979.) na Mediteranskim igrama.

Od 1991. do 1996. tajnik Hrvatskog košarkaškog saveza, od 1996. do danas u KK sportski direktor KK «Cibona» . Godine 1997. imenovan za Sportskog ambasadora Hrvatske za Fair-play i toleranciju pri Vijeću Europe. Za rad u sportu primio odličje Reda Danice Hrvatske s likom dr. Franje Bučara.

Petar Turković, rođen 1. studenog 1957. u Zagrebu gdje je završio studij kliničke psihologije 1981. godine. Specijalizirao je psihoterapiju i kibernetiku na nizu postdiplomskih edukacija. Od 1982. do 1989. radio u zdravstvu, od 1989. do 1992. kao savjetnik za *management* u gospodarstvu, a od 1992. radi kao ravnatelj Centra za rehabilitaciju i obrazovanje slijepih i slabovidnih osoba "Vinko Bek" u Zagrebu. Također je voditelj projekta "Vision of Hope" za rane intervencije i rehabilitaciju slijepe djece s višestrukim oštećenjima.

U djetinjstvu i mladosti trenirao plivanje, košarku i skijanje. Od 1976. učitelj skijanja s međunarodnom licencom ISIA. 1981. i 1982. prvak Hrvatske u kartingu u klasi A 100, a 1995. viceprvak u klasi C 125.

Borilačkim vještinama bavi se od 1971. (karate), a 1980. prvi u Hrvatskoj započinje s promidžbom nanbudo sporta i vještine godine 1989. među osnivačima je Hrvatskog nanbudo instituta, čiji je i danas izvršni direktor. Nositelj je majstorskog stupnja 6. dan i međunarodni sudac. Od 1998. glavni je tajnik

Svjetske nanbudo federacije. Autor knjige "Uvod u nanbudo". Od prosinca 1999. jedan je od osnivača i ravnatelj Zaklade 2020.

Član HOO-a od njegova osnutka.

Miljenko Weiss, rođen 24.07.1943. g. u Zagrebu, gdje je završio gimnaziju i maturirao, diplomirao na Elektrotehničkom fakultetu. Radio je u "Rade Končar"-u, pa u «Tehnici « Zagreb, «Croatia Planu Zagreb», «Fondu za privatizaciju» na mjestu potpredsjednika Fonda. Sada je direktor « Zavoda za ekološki inženjering u Institutu građevinarstva Hrvatske».

Do 28. godine igrao je nogomet. Nakon toga bio je član uprave nekoliko nižerazrednih nogometnih klubova. Godine 1996. je izabran za predsjednika Rukometnog kluba "Kraš". U međuvremenu je biran za člana UO Hrvatskog Rukometnog saveza, a dvije godine je bio voditelj ženske rukometne reprezentacije.

Trenutno je član uprave i potpredsjednik Rukometnog kluba "Badel 1862 – Zagreb".

Tajnica radne skupine bila je gospođa Ariana Krhen.